

OSLO HANDELSSTANDS FORENING
«Osloanalysen2018»

Handelen i Oslo 2017

En analyse av omsetning, omsetningsutvikling og konkurransekraft for handelen og for tilgrensende servicevirksomheter i Oslo i 2017 og trender basert på resultatet fra tidligere års analyser.

Utarbeidet av Institutt for bransjeanalyser AS
Juni 2018

Forord

Rapporten «Handelen i Oslo 2017» er utarbeidet av Institutt for bransjeanalyser (IBA) som et oppdrag fra Oslo Handelsstands Forening (OHF). Tilsvarende analyser av Oslo-handelen og i de senere år også for handelen i handelsregionene i Akershus, har vært utarbeidet årlig fra 1999 av Norges Varehandelshøyskole/Handelshøyskolen BI og fra 2008 av Institutt for bransjeanalyser.

Analysen omfatter virksomheter innen handel og tilgrensende service i Oslo og Akershus. Disse er innhentet fra Andhøyregistrene. Henføringen av virksomhetene til bydeler i Oslo er i hovedsak basert på de registreringer av beliggenhet som benyttes av Statistisk sentralbyrå (SSB). Virksomhetene i Akershus er fordelt ut fra IBA's inndeling av handelsregioner. IBA har videre inndelt og gruppert virksomhetenes næringskoder med sikte på å kunne fremskaffe egnet informasjon om virksomhetene fordelt på de geografiske områder som analysen omfatter.

Fremskaffelse av data fra de registrerte virksomhetene med den gjennomførte geografiske inndeling og inndelingen i bransjegrupper, er foretatt av SSB. Disse offisielle statistikker fra SSB, men for siste år også foreløpige resultater, har dannet grunnlag for IBA's arbeid med bearbeiding og analyser av dataene og et egnet grunnlag for kommentarer om nåsituasjonen og utviklingen for handelen og tilgrensende servicevirksomheter.

Rapporten kan ikke videreselges eller distribueres uten at OHF har gitt sin tilslutning. Rapporten er laget med sikte på å gi medlemmer av Oslo Handelsstands Forening innsikt i hvordan de ulike geografiske områdene i Osloregionen utvikler seg med tanke på dekningsgrader, strukturendringer, markedsandeler, samt omsetningsendringer i de ulike bransjene. Rapporten tar for seg store mengder data, og er i dag den mest omfattende, presise og detaljerte rapporten som finnes på markedet når det gjelder å måle omsetning og utvikling av handelen i regionen. Spørsmål knyttet til rapporten og dens innhold kan rettes til utviklingssjef Lars Fredriksen – lars@ohf.no tlf. 911 25 206.

Innhold

.....	0
F o r o r d.....	1
Sammendrag.....	3
1. Analysens bakgrunn og oppbygging	6
1.1 Metoder	6
1.2 Definisjoner benyttet i rapporten	6
1.3 Geografisk inndeling av Oslo	8
2. Tall som viser omfanget av handel og service i Oslo 2017	10
2.1 Statistikkgrunnlaget	10
2.2 Ansatte i virksomhetene i Oslo-analysen	11
2.3 Hovedtall for omsetning innen handel og service i Oslo 2017	12
2.4 Detaljhandelen i Oslo i relasjon til Osloinnbyggernes konsum	14
2.5 Butikkhandelen i Oslo 2017 fordelt på 11 bransjegrupper	15
3. Handel og service i Akershus 2017	17
3.1 Hovedtall for handel og tilgrensende service i Akershus	18
3.2 Butikkhandelen i Akershus inndelt i 11 bransjegrupper	19
3.3 Butikkhandelen i handelsregionene i Akershus 2017	20
3.3 Sammenligning av handelen i Oslo og Akershus	22
4. Handelen i Oslos bydeler og byområder 2017	25
4.1 Butikkhandelen i 2017 i bydelene og i byområdene i Oslo	25
4.2 Bil- og båthandel og serveringsvirksomhet i bydelene og i byområdene	26
4.3 Handelsbalansen for butikkhandelen i bydeler og byområder	28
5. Handelen i Oslos bydeler og byområder - fordelt på bransjeområder	30
5.1 Byområdet «Indre by eksklusiv Sentrum».....	30
5.2 Byområdet «Oslo Vest/nord».....	31
5.3 Byområdet Groruddalen.....	32
5.4 Byområdet «Oslo Syd»	33
5.5 Oslo Sentrum, Oslo Indre by og Oslo Ytre by	34
Vedlegg: Handelen i Oslos bydeler og byområder	37

Sammendrag

Årets analyse omfatter data fra 13 099 aktive virksomheter hvorav 7 352 eller 56,4 prosent var lokalisert i Oslo. Antallet virksomheter øket i 2017 med 580 fra året før. I Oslo var netto økning 287 virksomheter. Dette var først og fremst en økning i antallet for internettdrifter, servicebedrifter (frisering, skjønnhetspleie, kroppspoleie og fysisk velvære) og serveringsbedrifter. I Akershus var det økning først og fremst for internettdrifter og servicebedrifter, men også god tilvekst av tradisjonelle butikker, omtalt som butikkhandel, og for virksomheter innen området bil- og båthandel.

Butikkhandelen i Oslo omfattet 3 354 virksomheter i 2017. Dette var 11 flere enn året før. Det var økning i antallet dagligvarebutikker/kiosker, sport- og fritidsbutikker, helse- og velværeboutikker og interiørboutikker. Samtidig var det et frafall av beklekningsbutikker, innen gruppen gullsmeder/urmakere/optikere, bokhandlere og elektrobutikker. Nedgangen i antall butikker var først og fremst i bydelene Frogner, Vestre Aker og i byområdet Oslo Sentrum, som hovedsakelig kan beskrives som området innenfor ring 1. Det bør her bemerkes at Aker Brygge ikke inngår i Oslo Sentrum, men som en del av bydel Frogner.

I årets analyse foreligger også en oversikt over antall ansatte basert på registreringer i SSB's bedriftsregister. Samlet antall ansatte i de 13 099 virksomhetene i Oslo og Akershus var 109 516. Dette var et gjennomsnitt pr virksomhet på 8,4 ansatte. Innen butikkhandelen i Oslo var det 32 212 ansatte. 26,9 prosent var i dagligvarebutikker/kiosker og 20,1 prosent i beklekningsbutikker. Serveringsbedriftene var også en betydelig arbeidsplass med 24 343 ansatte i Oslo i 2017. Byområdet Oslo Sentrum og bydel Frogner hadde begge godt over 12 000 ansatte innen handel og tilgrensende servicetjenester i 2017.

I 2017 var omsetningen i virksomheter definert som detaljhandel 83,9 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift. Av dette utgjorde butikkhandelen 54,5 milliarder. Som gjennomsnitt pr innbygger tilsvarte dette kr 81 300 ekskl. mva. Målt i forhold til gjennomsnittlig omsetning for Norge, tilsvarte dette en dekningsgrad på 104,1 og et handelsoverskudd på 2,13 milliarder kroner. Butikkhandelen øket med 4,2 prosent i 2017 sammenlignet med 1,7 prosent som landsgjennomsnitt. Mat- og drikkebutikkene øket omsetningen med 3,9 prosent, mens de øvrige butikker innen butikkhandelen, her benevnt faghandelen, hadde 4,4 prosent omsetningsvekst.

Virksomhetene innen gruppen Bil- og båthandel øket omsetningen med hele 16,0 prosent sammenlignet med 6,6 prosent for Norge. Torg- og distansehandelen, les internetthandelen, øket med 12,7 prosent i Oslo sammenlignet med 13,4 som landsgjennomsnitt. For serveringsbedrifter var det en omsetningsvekst på 8,6 prosent, også her betydelig over landsgjennomsnittet på 4,8 prosent.

IBA's analyse av butikkhandelen i Oslo inndelt i 29 salgskanaler/bransjer viste best omsetningsutvikling målt i prosent for Dyreboutikker(Zooboutikker), Belysningsbutikker, Byggevarerbutikker, Elektrobutikker, Apotek, Parfymier og Gullsmeder og urmakere. De salgskanaler som hadde svakest omsetningsutvikling og nedgang i omsetningen var Bokhandlerne, Kiosker inkludert bensinstasjoners kiosksetning, Skoboutikker, Helsekostbutikker, Multimediabutikker, Telebutikkene og Farvehandlere.

Detaljhandelen i Akershus omsatte for 77,8 milliarder kroner eksklusive mva. i 2017. Tax-free omsetningen ved flyplassen på Gardermoen er i denne analyse ikke medregnet i butikkomsetningen i Akershus. Butikkhandelens omsetning var da 45,3 milliarder noe som tilsvarte kr 74 428 som

gjennomsnitt pr innbygger. Dette tilsvarte en dekningsgrad for butikkhandelen på 95,3 og et handelsunderskudd på 2,25 milliarder kroner. Butikkhandelen øket med 3,7 prosent i Akershus, også her bedre enn landsgjennomsnittet. Bil- og båthandel hadde en omsetningsvekst på 13,0 prosent og Internetthandelen øket med hele 24,4 prosent.

Sammenligningen mellom Oslo og Akershus av butikkhandelens styrke uttrykket gjennom dekningsgrader, viser at Oslohandelen styrke i første rekke er handelen innen bransjegruppene Bokhandlere, Spesialbutikker mat og drikke, Bekledningsbutikker og Gullsmeder/urmakere/optikere. Akershus har langt bedre dekningsgrader enn Oslo for Hus- og hagebutikker, Elektrobutikker og Multivarebutikker.

Analysen av butikkhandelen i Oslos byområder viste størst omsetningsandel med 35,7 prosent for Indre by ekskl. Sentrum (Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, St.Hanshaugen og Frogner), mens byområdet Oslo Syd (Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand) var lavest med en omsetningsandel på 10,6 prosent. Groruddalen (Bjerke, Grorud, Stovner og Alna) hadde best omsetningsutvikling for butikkhandelen i 2017 med en vekst på 6,1 prosent, mens Oslo Syd hadde en vekst på 2,4 prosent. For mat- og drikkebutikker hadde Groruddalen best vekst, mens Oslo Sentrum hadde svakest vekst med 0,6 prosent.

En sammenligning av utviklingen for butikkhandelen i perioden 2009 – 2017 viser at byområdet Oslo Vest/nord (Ullern, Vestre Aker og Nordre Aker) har øket sin andel av omsetningen i Oslo først og fremst på bekostning av Oslo Sentrum. For bransjegruppen Mat- og drikkebutikker er det Indre by ekskl. Sentrum som har styrket sin omsetningsandel. Dette har først og fremst har skjedd på bekostning av butikkene i Oslo Sentrum og til dels Groruddalen. For faghandelen er det Indre by ekskl. Sentrum som har tapt andel, da først og fremst til Oslo vest/nord. Disse forskyvninger kan i stor grad forklares gjennom omsetningsutviklingen for de store kjøpesentre.

Av bydelene er det Alna som kan vise til størst omsetning innen butikkhandelen. Bydel Alna hadde en butikkomsetning på 7,4 milliarder kroner i 2017. Grorud hadde lavest butikkomsetning med i underkant av en milliard. Bydel Stovner kunne vise til sterkest prosentvis omsetningsvekst med 16,7 prosent, mens bydel Søndre Nordstrand hadde lavest veksttakt med en økning på 0,8 prosent. Bydel Alna hadde den klart største dekningsgrad for butikkhandelen med 192,1, mens tilsvarende størrelse for bydel Søndre Nordstrand var kun 37,8.

Analysen viser at det er betydelige forskjeller i omsetning og omsetningsutvikling for butikkhandelen mellom bydelene i byområdene. I byområdet Indre by ekskl. Sentrum hadde bydel Gamle Oslo best vekst for butikkhandelen. Bydel Grünerløkka hadde 8,0 prosent vekst for mat- og drikkebutikkene, men en omsetningsnedgang på 7,7 prosent for faghandelsbutikkene. Bydel Sagene hadde kun 0,6 prosent vekst for mat- og drikkebutikkene og hadde også svakest vekst i byområdet for faghandelsbutikkene.

I byområdet Oslo Syd hadde bydel Østensjø nedgang i omsetningen for mat- og drikkebutikkene. Bydelen har hatt svak omsetningsutvikling for butikkhandelen gjennom flere år noe som har bidratt til stor nedgang i dekningsgrad. Bydel Søndre Nordstrand har også hatt problemer med å oppnå tilfredsstillende utvikling for butikkhandelen. For faghandelsbutikkene var det 2,0 prosent omsetningsnedgang i 2017.

Analysen av området Oslo Sentrum viste at det var registrert omsetning i 1028 handels- og servicevirksomheter i 2017. 583 virksomheter var definert som butikkhandel, og det var 118 servicebedrifter og 275 serveringsbedrifter. Antall ansatte var 12 754, herav 6 555 innen

butikkhandel og 5 520 innen serveringsvirksomheter. Omsetningen i butikkhandelen var 9,05 milliarder kroner ekskl. mva. Bekledningsbutikkens andel av butikkomsetningen var 35,2 prosent.

Best omsetningsutvikling i prosent i Oslo Sentrum hadde bransjegruppene Interiørbutikker med 11,5 prosent, Gullsmeder, urmakere og optikere med 9,9 prosent og Helse- og velværebutikker med 9,0 prosent. Svakest utvikling for omsetningen var det for Bokhandlerne med en omsetningsnedgang på 5,7 prosent, Spesialbutikker mat og drikke samt Hus- og hagebutikker begge med kun 0,1 prosent vekst, Elektrobutikker med 0,8 prosent vekst og Dagligvarebutikker/kiosker med 0,9 prosent.

Gullsmeder, urmakere og optikere var sammen med Bekledningsbutikkene de av bransjegruppene som hadde størst andel av omsetningen i Oslo, begge med en andel på 44,3 prosent. Bokhandlerne hadde også en betydelig andel med 37,8 prosent. Gjennomsnittlig omsetningsandel for butikkhandelen i Oslo Sentrum er beregnet til 16,6 prosent i 2017. Dagligvarebutikker og kioskers omsetningsandel var kun 5,7 prosent og Hus- og hagebutikkens andel 3,4 prosent.

I perioden 2009 – 2017 har bransjegruppen Gullsmeder, urmakere og optikere vært den gruppe som har styrket sin omsetningsandel mest i Oslo Sentrum. Utviklingen har også vært positiv for Interiørbutikkene og Multivarebutikkene. Helse- og velværebutikkene og Bekledningsbutikkene har også unngått tap av markedsandeler. De av bransjegruppene i Oslo Sentrum som først og fremst har hatt nedgang i andeler av handelen i Oslo, er Spesialbutikker mat og drikke, Sport- og fritidsbutikker og Bokhandlerne. Analysen viser også nedgang i omsetningsandelen for Hus- og hagebutikker og Elektrobutikker. For disse bransjegrupper hadde det imidlertid vært betydelig nedgang i omsetningsandelene i årene før denne analyseperiode.

Blant handelsregionene i Akershus var det Eidsvoll og Ullensaker som hadde størst prosentvis vekst i butikkhandelen i 2017, mens veksttakten var lavest i handelsregion Lillestrøm. Innen bransjeområdet mat- og drikkebutikker var de størst prosentvekst i handelsregion Follo, mens det var Eidsvoll og Ullensaker som hadde den klart største vekst for faghandelsbutikkene. I perioden 2010 – 2017 har handelsregion Lillestrøm hatt en betydelig økning i handelsunderskuddet. Også Bærum og Asker har hatt en svekket handelsbalanse, mens handelsbalansen er styrket for handelsregionene Follo og Eidsvoll og Ullensaker.

1. Analysens bakgrunn og oppbygging

Analysen «Handelen i Oslo 2017» viser omsetning, omsetningsutvikling og handelsbalanse for detaljhandelen og tilgrensende service- og serveringsvirksomheter i Oslo og Akershus. Videre viser analysen nåsituasjonen og utviklingen for handel og service i Oslos 15 bydeler, for Oslo Sentrum og for byområder i Oslo. For Akershus vises tilsvarende data for IBA's inndeling av fylket i 4 handelsregioner. Ettersom analysen har vært gjennomført etter samme modell fra 2008 for Oslo og fra 2009 for Akershus, kan det også vises utviklingstrekk for handelen og tilgrensende servicevirksomheter i denne periode.

1.1 Metoder

Institutt for bransjeanalyser (IBA) har som et av sine mål å kunne fremskaffe statistikker som i størst mulig grad bidrar til bedre gjenkjenning for handelens aktører. Statistisk sentralbyrå (SSB) er hovedkilde for dataene som benyttes i analysene. Virksomhetene som inngår i analysen er valgt ut fra Andhøyregistrene. Plassering av bedriftene i Oslos bydeler er basert på SSB's beliggenhetskoder. I Oslo-analysen er de næringsgrupper som er definert som butikkhandel, gruppert i 11 grupper. Denne inndeling gjør det mulig også å kunne fremskaffe egnede omsetningsstatistikker for butikkhandelen på bydelsnivå.

I tillegg til butikkhandel omfatter detaljhandel gruppene bil- og båtforhandlere samt torg- og distansehandlere. Analysen omfatter også utarbeidelse av statistikk basert på data fra utvalgte servicenæringer samt serveringsbedrifter. Ved analyse av hovedtallene for Oslo og Akershus er det også benyttet data fra IBA's aggregering av næringer i butikkhandelen inndelt i 30 «butikkbransjer» eller salgskanaler.

1.2 Definisjoner benyttet i rapporten

Detaljhandel omfatter butikkhandel, bil og båtforhandlere, torg- og distansehandel.

Butikkhandel er bedrifter i næringer med handel fra fast utsalgssted og med forbrukere som hovedmålgruppe. I denne rapporten er butikkhandel inndelt i følgende grupper (I parentes er vist de største butikktyper som inngår i gruppene):

- Dagligvarebutikker og kiosker (mat- og drikkebutikker med hovedvekt på nærings- og nytelsesmidler)
- Spesialbutikker mat og drikke (frukt- og grønnsakbutikker, kjøttforretninger, fiskebutikker, vinmonopolutsalg mv)
- Bekledningsbutikker (klesbutikker, skobutikker og veskebutikker)
- Helse- og velværebutikker (apotek, parfymier, helsekostbutikker)
- Gullsmeder, urmakere og optikere
- Sport- og fritidsbutikker (sportsbutikker, leketøybutikker, dyrebutikker, fotobutikker)
- Bokhandlere
- Interiørbutikker (møbelforretninger, butikker med salg av tekstiler og utstyrsvarer, butikker med salg av kjøkkenutstyr, glass og stentøy, belysning, tepper mv.)
- Multivarebutikker (butikkhandel med bredt vareutvalg og butikkhandel ikke nevnt annet sted)

- Hus og hagebutikker (byggevarerbutikker, fargehandlere, jernvareforretninger, blomsterbutikker mv.)
- Elektrobutikker (elektromarkeder, databutikker, butikker med salg av audio- og videoutstyr og lignende)

Bil og båtforhandlere omfatter detaljhandelsbedrifter med omsetning av motorkjøretøyer, deler og utstyr til motorkjøretøyer samt omsetning gjennom bensinstasjoner og butikkhandel med fritidsbåter og utstyr.

Torg og distansehandlere er et samlebegrep for bedrifter med omsetning til forbruker gjennom internetthandel, postordrehandel (distansehandel) og torghandel.

Servicebedrifter omfatter frisører, treningssentre, kroppspleiesalonger og reparasjon av skotøy/lærvarer

Serveringsbedrifter omfatter restauranter og kaféer, gatekjøkken, puber og barer o.l.

Faghandelsbutikker er definert som butikkhandel med unntak av "dagligvarebutikker og kiosker" og "spesialbutikker mat og drikke".

Mat- og drikkebutikker er summen av størrelsene for bransjegruppene "dagligvarebutikker og kiosker" og "spesialbutikker mat og drikke".

Omsetningstallene i rapporten er eksklusive merverdiavgift. Vi gjør oppmerksom på at data fra SSB for 2017 er foreløpige.

Blanke felter eller prikkinger i tabeller forklares med færre enn tre bedrifter innen bransjeområdet eller ingen registrerte virksomheter i perioden. I bransjeområder med små omsetningstall, vil det kunne fremkomme store tall ved beregning av prosentendringer. I noen tilfeller er derfor prosentene fjernet.

Handelsbalansen uttrykker nivået på omsetningen i et område sammenlignet med et beregnet nivå ut fra et antatt forbruk pr innbygger. Som antatt forbruk er i denne analyse benyttet gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge justert med antatt tax-freeomsetning ved landets hovedflyplasser. Som innbyggertall er benyttet et gjennomsnitt for 2017 beregnet ut fra SSB's befolkningsstatistikk pr 1/1 og 31/12 2017. Handelsbalansen uttrykkes gjennom størrelsen dekningsgrad som er en prosentstørrelse med omsetning pr innbygger i Norge som tallet 100.

Videre omfatter analysen beregninger av handelsbalansen uttrykt i millioner kroner. Dersom omsetningen i et område er større enn den beregnede omsetning ut fra landsgjennomsnittet omtales dette gjerne som et handelsoverskudd og vises som en positiv tallstørrelse. Er derimot omsetningen lavere enn den beregnede, benyttes betegnelsene handelsunderskudd eller handelslekkasje og vises som en negativ tallstørrelse.

1.3 Geografisk inndeling av Oslo

Bydeler bygger på inndelingen til Oslo kommune. Det er 15 bydeler.

Bydelsnavn	Bydelsnummer
Gamle Oslo	1
Grünerløkka	2
Sagene	3
St. Hanshaugen	4
Frogner	5
Ullern	6
Vestre Aker	7
Nordre Aker	8
Bjerke	9
Grorud	10
Stovner	11
Alna	12
Østensjø	13
Nordstrand	14
Søndre Nordstrand	15

Tabell 1

I tillegg kommer området **Sentrum** som i hovedsak er begrenset av ring 1. Butikkomsetningen i området Marka inngår ikke i denne rapporten. Omsetningen for disse virksomheter er beskeden og er i hovedsak omsetning gjennom serveringsbedrifter.

Byområder: Bydelene er gruppert i 5 byområder: Sentrum, Indre by eksklusive Sentrum, Oslo vest/nord, Groruddalen og Oslo Syd.

Byområdet Sentrum omfatter området sentrum som i hovedsak er begrenset av ring 1.

Byområdet Indre by eksklusive sentrum omfatter bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, St.Hanshaugen og Frogner.

Byområdet Oslo vest/nord omfatter bydelene Ullern, Vestre Aker og Nordre Aker.

Byområdet Groruddalen omfatter bydelene Bjerke, Grorud, Stovner og Alna.

Byområdet Oslo syd omfatter bydelene Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand.

Indre by: Dette er sum av byområdene Sentrum og Indre by ekskl. Sentrum.

Ytre by: Sum av byområdene Oslo vest/nord, Groruddalen og Oslo Syd.

Kartskisse som viser inndelinger av bydeler i Oslo

Figur 1: Bydeler i Oslo. Kilde: Oslo Kommune, http://www.oslo.kommune.no/fakta_om_oslo/bydelsoversikt/

2. Tall som viser omfanget av handel og service i Oslo 2017

2.1 Statistikkgrunnlaget

Analysene som viser omfanget av handel og service i Oslo og i Akershus, er basert på informasjoner fra 13 099 virksomheter/bedrifter som alle har registret omsetning i hele eller i deler av 2017. Dette var en økning på 580 fra tilsvarende undersøkelse for 2016.

Tabell 2: Antall virksomheter i analysen 2017 (Kilde: SSB/IBA)

	Oslo	Akershus	Sum
Butikkhandel	3 354	2 808	6 162
Bil- og båthandel	370	671	1 041
Torg- og distansehandel	629	605	1 234
Sum detaljhandel	4 353	4 084	8 437
Servicebedrifter	1 422	1 005	2 427
Serveringsbedrifter	1 607	628	2 235
Sum analyserte bedrifter	7 382	5 717	13 099

Antallet virksomheter øket med 580 i handel og tilgrensende service i Oslo og Akershus i 2017, herav 287 i Oslo og 293 i Akershus. Veksten var sterkest i begge områder innen Torg- og distansehandel og for servicebedrifter. For Oslo var det også betydelig vekst i antallet serveringsbedrifter, mens det var beskjeden vekst for butikkhandelen med kun 11 virksomheter. I Akershus øket antallet virksomheter innen butikkhandel med 41 og innen bil- og båthandel med 54.

Tabell 3: Virksomheter i Oslo 2017 og endringer fra 2016 (Kilde SSB/IBA)

Bransjeområde	Antall virksomheter	Endring fra 2016
Dagligvarebutikker og kiosker	712	12
Spesialbutikker mat og drikke	202	3
Bekledningsbutikker	728	-20
Helse- og velværebutikker	305	8
Gullsmeder, urmakere og optikere	147	-7
Sport- og fritidsbutikker	203	11
Bokhandlere	80	-3
Interiørbutikker	362	5
Multivarebutikker	261	3
Hus- og hagebutikker	230	2
Elektrobutikker	124	-3
Sum butikkhandel	3 354	11
Bil- og båtbutikker	370	17
Distansehandel	629	96
Detaljhandel	4 353	124
Servicebedrifter	1 422	88
Serveringsbedrifter	1 607	75
Sum bedrifter	7 382	287

Tabell 3 viser antall virksomheter i Oslo i analysen 2017 og endringer fra 2016. Butikkhandelen er inndelt i de 11 bransjegrupper som benyttes ved analyse av bydelene i Oslo. I 2017 var det således 15 flere mat- og drikkebutikker, mens antallet faghandelsbutikker var 4 færre enn året før. Innen faghandelen var det en nedgang på 20 bekledningsbutikker og 7 butikker i gruppen gullsmeder, urmakere og optikere. Sport- og fritidsbutikkens antall øket med 11, Helse- og velværebutikkene med 8 og Interiørbutikkene med 5.

Av bydelene i Oslo var det størst økning i antall butikker i 2017 i Gamle Aker, Nordstrand, St. Hanshaugen og Stovner. Bydeler hvor det var størst nedgang i butikkantallet var Frogner og Vestre Aker. Videre var det nedgang i antallet butikker i Oslo Sentrum.

2.2 Ansatte i virksomhetene i Oslo-analysen

Nytt i årets analyse er fremskaffelse av statistikker som viser SSB's tall for antall ansatte i virksomhetene. I likhet med for virksomhetenes omsetning, vil denne kartlegging gi et bilde av antall ansatte i 16 ulike bransjegrupper og med geografisk fordeling på bydeler i Oslo og handelsregioner i Akershus. Ved senere analyser vil denne statistikk kunne gi verdifulle data om sysselsettingen gjennom handels- og servicevirksomheter og vil kunne gi et bilde av utviklingen over tid for sysselsettingen.

Tabell 4: Antall ansatte i handels- og servicevirksomhetene 2017 (Kilde: SSB/IBA)

	Oslo	Akershus	Sum
Butikkhandel	32 212	26 884	59 096
Bil- og båthandel	2 938	3 826	6 764
Torg- og distansehandel	1 424	1 116	2 540
Sum detaljhandel	36 574	31 826	68 400
Servicebedrifter	5 413	3 320	8 733
Serveringsbedrifter	24 343	8 040	32 383
Sum analyserte bedrifter	66 330	43 186	109 516

De 13 099 virksomheter i Oslo og Akershus innen handel og tilgrensende service hadde samlet ifølge SSB 109 516 ansatte i 2017. Dette tilsvarte et gjennomsnitt pr virksomhet på 8,4 ansatte.

Virksomhetene i Oslo hadde samlet 66 330 ansatte, noe som tilsvarte et gjennomsnitt pr. virksomhet på 9,0. Nær halvparten av antall ansatte i Oslo var sysselsatt innen butikkhandelen, mens 36,7 prosent var sysselsatt i serveringsbedriftene. I Akershus var 62,2 prosent av antall ansatte i handel- og servicevirksomhetene sysselsatt i virksomheter definert som butikkhandel.

Virksomhetene definert som Dagligvarebutikker og kiosker hadde 8 667 ansatte i 2017. Sammen med Bekledningsbutikkene med 6 469 ansatte representerte disse to bransjegruppene 47 prosent av antallet sysselsatte i butikkhandelen. Innen butikkhandelen i Oslo var det sport- og fritidsbutikkene som hadde flest ansatte med et gjennomsnitt 13,7 pr. butikk, mens dagligvarebutikkens gjennomsnitt var 12,2 ansatte. Serveringsbedriftenes gjennomsnitt var imidlertid høyest med 15,1.

Virksomhetene innen handel og tilgrensende service er store arbeidsplasser i Oslos bydeler og byområder. Som eksempel var antall ansatte i butikkhandelen i byområdet Oslo Sentrum 6 555 i 2017. Medregnet serveringsbedriftene og øvrige handels- og servicevirksomheter var antallet sysselsatte i Oslo Sentrum 12 754. Tilsvarende beregning for bydel Frogner, viste 4 345 ansatte innen butikkhandelen og samlet for handels- og tilgrensende servicevirksomheter 12 374.

2.3 Hovedtall for omsetning innen handel og service i Oslo 2017

Vi skal her vise hovedtallene for omsetning og omsetningsutvikling for virksomhetene i Oslo i 2017. Videre vises dekningsgrader beregnet ut fra gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge, samt en beregning av hva disse dekningsgrader betyr for handelsbalansen målt i millioner kroner. Alle omsetningsstørrelser og handelsbalansen er tall eksklusive merverdiavgift.

Tabell 5: Hovedtall for handel og tilgrensende service i Oslo 2017 (Kilde: SSB/IBA)

	Nto omsetning (mill kr)	Endring i prosent	Deknings- grad	Handelsbalansen (mill kr)
Mat- og drikkebutikker	23 781	3,9	93,8	-1 574
Faghandelsbutikker	30 700	4,4	113,7	3 705
Sum butikkhandel	54 481	4,2	104,1	2 131
Bil- og båthandel	22 284	16,0	91,4	-2 107
Torg- og distansehandel	7 106	12,7	238,5	4 126
Sum detaljhandel	83 872	7,8	105,2	4 150
Serveringsbedrifter	12 908	8,6	229,2	7 276

Omsetningen i 2017 gjennom de 4 353 virksomheter i Oslo som var definert som detaljhandel, var 83,9 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var 7,8 prosent høyere omsetning enn i 2016. Med et gjennomsnittlig antall innbyggere i Oslo på 670 114 i 2017, tilsvarer dette en omsetning pr innbygger på 125 160. Sammenlignet med gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge, var omsetningen i detaljhandelsvirksomhetene i Oslo 5,2 prosent høyere, noe som uttrykkes gjennom en dekningsgrad for detaljhandelen på 105,2. Handelsbalansen viser avviket fra landsgjennomsnittet målt i millioner kroner. Detaljhandelen i Oslo hadde således et beregnet handelsoverskudd på 4 150 millioner kroner i 2017.

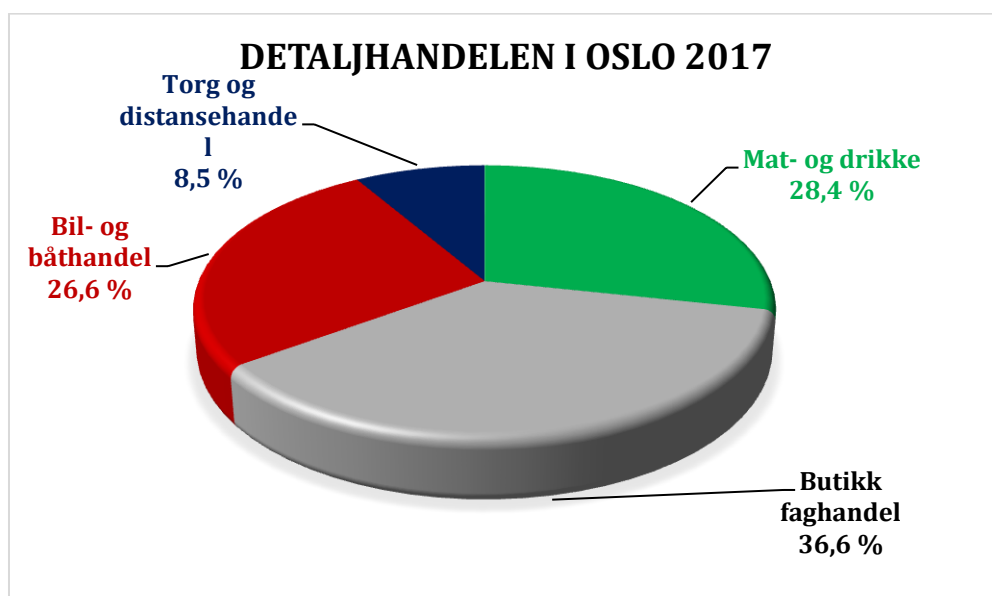
65 prosent av detaljhandelsomsetningen i Oslo var gjennom 3 354 virksomheter definert som butikkhandel. Omsetningen i 2017 på ca. 54,5 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift var 4,2 prosent høyere enn i 2016. Gjennomsnittlig omsetning pr. innbygger var kr 81 301. Dette tilsvarte en dekningsgrad for butikkhandelen på 104,1 og et beregnet handelsoverskudd på 2 131 millioner kroner. God vekst i butikkomsetningen i Oslo sammenlignet med gjennomsnittet for Norge, bidro til en betydelig økning av byens handelsoverskudd i 2017.

Mat- og drikkebutikkene i Oslo sto for 43,7 prosent av butikkhandelens omsetning i 2017. Omsetningsveksten for denne butikkgruppe var 3,9 prosent. Til sammenligning var gjennomsnittet for Norge 1,7 prosent. Dekningsgraden ble beregnet til 93,8 i 2017, noe som tilsvarte et handelsunderskudd på 1 574 millioner kroner. Det beregnede handelsunderskudd for mat- og drikkebutikkene i 2017 var 374 millioner lavere enn tilsvarende beregning for 2016.

Faghandelsbutikkene i Oslo hadde i 2017 en omsetning på 30,7 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var en omsetning som var 4,4 prosent høyere enn året før. Til sammenligning var landsgjennomsnittet for denne butikkgruppe 1,7 prosent. Dekningsgraden for faghandelsbutikkene var 113,7 i 2017, dvs. en omsetning pr innbygger i Oslo som var 13,7 prosent høyere enn gjennomsnittsomsetningen pr innbygger i Norge. Dette tilsvarte et handelsoverskudd for faghandelen på 3,7 milliarder kroner og en beregnet økning av handelsoverskuddet fra året før på 754 millioner kroner.

Virksomhetene i Oslo innen bransjeområdet bil- og båthandel hadde en samlet omsetning på 22 284 millioner kroner i 2017. Dette var en økning av omsetningen på 16,0 prosent sammenlignet med året før. Gjennomsnittet for Norge var til sammenligning 6,6 prosent. Dekningsgraden for bil- og båthandel i Oslo var 91,4 i 2017, noe som førte til et beregnet handelsunderskudd på 2,1 milliarder. Den sterke prosentvise vekst for bransjegruppen, bidro til at handelsunderskuddet ble betydelig redusert i 2017.

Torg- og distansehandel er i hovedsak omsetning gjennom virksomheter i Oslo, definert som detaljhandel og med internett som viktigste salgskanal. Omsetningen gjennom disse virksomheter må ikke ses på som et uttrykk for Oslo-innbyggernes handel via internett som vil være en kombinasjon av handel fra internettbedrifter lokalisert i Oslo, fra internettbedrifter i andre deler av landet og fra utenlandske internett-tilbydere. Ifølge SSB var det 629 virksomheter i Oslo som var registrert som internettbedrifter og med omsetning i 2017. Samlet omsatte disse virksomheter for 7,1 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var en økning på 12,7 prosent fra 2016 sammenlignet med landsgjennomsnittet på 13,4 prosent.

Figur 2

Kilde: SSB/IBA

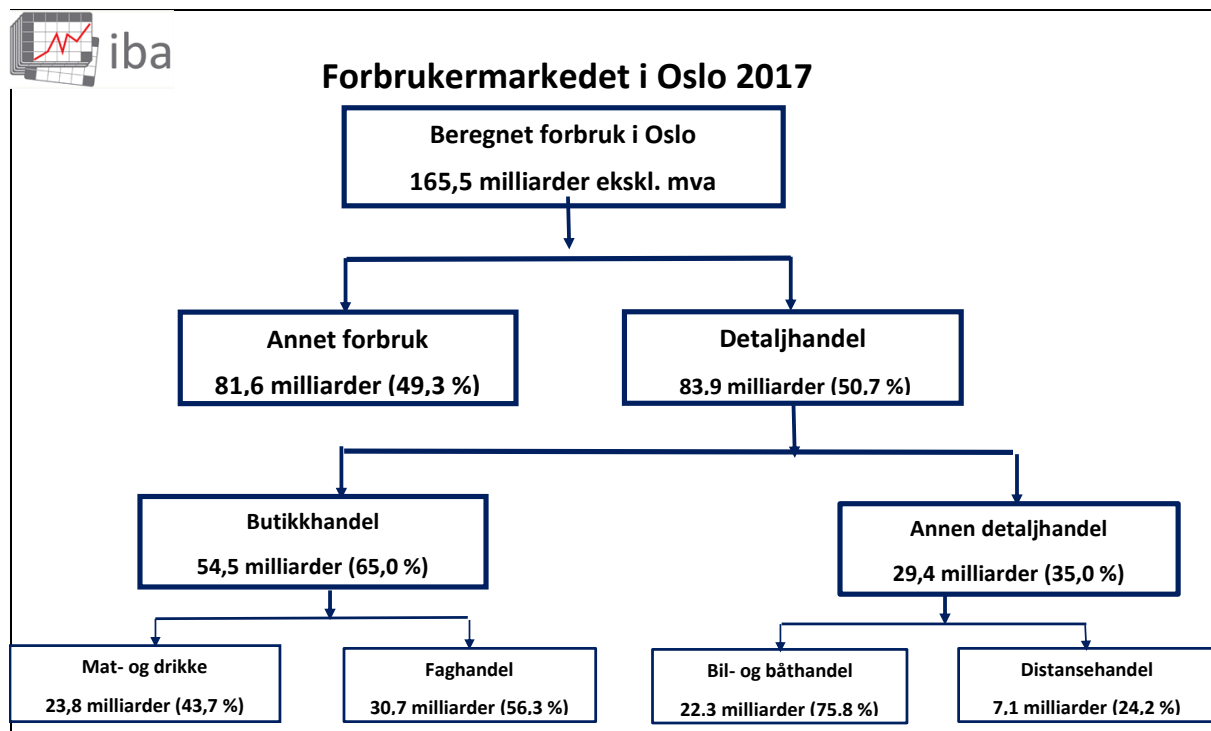
Figur 2 viser den prosentvise fordeling av detaljhandelsomsetningen i Oslo i 2017. Virksomheter definert som butikkhandel sto for 75 prosent av omsetningen, fordelt på 28,4 prosent for Mat- og drikkebutikker og 36,6 prosent for virksomheter definert som Butikkfaghandel. Bil- og båthandel hadde en omsetningsandel på 26,6 prosent, mens bransjegruppen Torg- og distansehandlerne (internetthandelen) representerte 8,5 prosent av Oslos detaljhandelsomsetning. Gjennomsnittet for Norge for internetthandelen var 3,7 prosent i 2017.

Serveringsbedriftene i Oslo hadde i 2017 en samlet omsetning på 12,7 milliarder kroner. Dette var 8,6 prosent høyere enn omsetningen i 2016. Landsgjennomsnittet var til sammenligning 4,8 prosent. Gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Oslo var kr 19 262. Dette tilsvarte en dekningsgrad for serveringsbedriftene på 229,2 og en beregnet meromsetning på 7 276 millioner kroner for serveringsbedriftene i Oslo.

Servicebedriftene i Oslo omsatte varer og tjenester for 2 784 millioner kroner eksklusive merverdiavgift i 2017. Omsetningen i 2017 var 12,0 prosent lavere enn i 2016. Gjennomsnittlig omsetning pr innbyggere i Oslo var kr 4 155, noe som tilsvarte en dekningsgrad på 154,1.

2.4 Detaljhandelen i Oslo i relasjon til Osloinnbyggernes konsum

Omsetningen gjennom de 4 353 virksomheter i Oslo som var definert som detaljhandel, var 83,9 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift i 2017. I et forsøk på å vise detaljhandelens sentrale plass i Oslo-innbyggernes konsum, har IBA gjennomført beregninger som viser antatt forbruk hos innbyggerne og satt dette inn i en modell som viser tall for detaljhandelen.

Figur 3

Kilde: SSB/IBA

Forbrukermarkedet i Oslo 2017 er beregnet med utgangspunkt i Nasjonalregnskapets tall for konsum i husholdninger. Gjennomsnittsforkruket pr innbygger som er et bruttotall, er justert med en gjennomsnittlig momssats for forbruket og med data fra SSB som viser Osloborgernes forbruk sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det beregnede forbruk i Oslo 2017 på 165,5 millioner kroner, tilsvarer et gjennomsnitt pr innbyggere på ca kr 247 000 eksklusive merverdiavgift.

Som vist i figur 3, er detaljhandelens netto omsetning 83,9 milliarder i 2017. Dette tilsvarer en gjennomsnittsomsetning pr innbygger på kr 125 160 og en beregnet andel av innbyggernes konsum på 50,7 prosent. Dersom vi tar med omsetningen i de virksomheter med nær tilknytning til handel og som inngår i Oslo-analysen, dvs servicebedrifter og serveringsbedrifter, er samlet omsetning i virksomhetene ca 99,6 milliarder kroner i 2017. Målt pr innbygger tilsvarer dette et kjøp av varer og tjenester fra virksomheter i Oslo på kr 148 600. Andelen av det beregnede forbruk til Oslos innbyggere vil da være 60,2 prosent.

Figur 3 viser videre at omsetningen gjennom virksomheter definert som butikkhandel, representerer 65,0 prosent av detaljhandelsomsetningen i Oslo. Videre fremgår at omsetningen gjennom faghandelsbutikkene var 56,3 prosent av butikkhandelens omsetning. Tilsvarende representerte omsetningen gjennom virksomheter definert som bil- og båthandel 75,8 prosent av omsetningen i detaljhandelsvirksomheter som ikke er definert som butikkhandel.

2.5 Butikkhandelen i Oslo 2017 fordelt på 11 bransjegrupper

Ved analyse av handel og service i geografiske områder i Oslo og Akershus har IBA inndelt butikkhandelen i 11 bransjegrupper. Denne inndeling bidrar til at det i størst mulig grad kan fremskaffes omsetningsstørrelser fra Statistisk sentralbyrå for bydeler uten for mange prikkinger (mindre enn 3 aktive virksomheter). Hvilke nacer/butikkformer som inngår i de enkelte bransjegrupper er vist i kapittel 1.2 Definisjoner.

Tabell 6: Omsetning, omsetningsutvikling og dekningsgrad for butikkhandelen i Oslo 2017

	Omsetning mill kr	Endring i prosent	Dekningsgrad
Dagligvarebutikker og kiosker	20 386	3,7	89,1
Spesialbutikker mat og drikke	3 395	4,8	137,8
Bekledningsbutikker	7 187	2,2	153,3
Helse- og velværebutikker	3 714	8,9	102,9
Gullsmeder, urmakere og optikere	1 281	5,3	137,3
Sport- og fritidsbutikker	3 368	6,2	127,9
Bokhandlere	843	-4,2	159,1
Interiørbutikker	5 611	2,4	137,8
Multivarebutikker	2 319	1,1	97,8
Hus- og hagebutikker	3 516	7,2	65,1
Elektrobutikker	2 861	7,8	103,6
Sum butikkhandel	54 481	4,2	104,1
Mat- og drikkebutikker	23 781	3,9	93,8
Faghandelsbutikker	30 700	4,4	113,7

Kilde: SSB/IBA

Tabell 6 viser butikkhandelens omsetning i Oslo 2017 fordelt på bransjegrupper og den prosentvise endring i omsetningen fra 2016. I de senere presentasjoner av utviklingen for butikkhandelen i Oslos bydeler, Oslo Sentrum, byområdene i Oslo og av handelsregionene i Akershus, er det benyttet den samme inndeling av bransjegrupper som vist i tabell 6. Omsetningstallene er eksklusive merverdiavgift og er SSB's foreløpige tall for 2017, mens prosentendringen er beregnet ut fra endelige tall fra SSB for 2016. Dekningsgradene er beregnet ut fra gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge fratrasket beregnet nivå på taxfree-omsetningen ved landets hovedflyplasser. Denne korreksjonen påvirker dekningsgradene for bransjegruppene spesialbutikker mat og drikke, helse- og velværebutikker og den totale dekningsgrad for butikkhandelen.

Når utviklingen for butikkhandelen vises fordelt på i 11 bransjegrupper, vil det for enkelte grupper kunne være til dels store variasjoner mellom salgskanaler som inngår i bransjegruppene. For å få et mer nyansert bilde av nåsituasjonen og utviklingen for handelen i Oslo og i Akershus har IBA også analysert utviklingen for detaljhandelen fordelt på 35 bransjegrupper/salgskanaler, herav 29 salgskanaler innen butikkhandelen. Under kommentarene til utviklingen for bransjegruppene i tabell 6, vil det således bli gitt enkelte tilleggsinformasjoner med utgangspunkt i denne noe mer detaljerte analyse av salgskanaler.

Dagligvarebutikker og kiosker var den av bransjegruppene som hadde desidert størst omsetning i 2017. Bransjegruppens 712 butikker og kiosker hadde 37,4 prosent av butikkhandelsomsetningen. Omsetningen i virksomhetene i Oslo øket med 3,7 prosent i 2017 sammenlignet med 1,7 prosent som gjennomsnitt for Norge. Dekningsgraden for bransjegruppen beregnet ut fra gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge, var 89,1. Dette tilsvarte et beregnet handelsunderskudd for bransjegruppen på 2 505 millioner kroner. Den gode omsetningsutvikling førte til at handelsunderskuddet for bransjegruppen ble redusert med 268 millioner i 2017.

Spesialbutikker innen mat- og drikkevarer er en bransjegruppe med 202 virksomheter i Oslo i 2017. Vinmonopolets utsalgssteder sto for 63,7 prosent av bransjegruppens omsetning. Bransjegruppen hadde en gjennomsnittlig omsetningsvekst i 2017 på 4,8 prosent. Dekningsgraden var 137,8 i 2017, noe som innebar et handelsoverskudd på 932 millioner.

Bekledningsbutikkene hadde 728 butikker i Oslo i 2017 og var derved den av bransjegruppene med flest butikker. Det er også den bransjegruppe som er nest størst i omsetning etter gruppen dagligvarebutikker og kiosker. Omsetningen til bekledningsbutikkene i Oslo øket med 2,2 prosent i 2017, mens landsgjennomsnittet var en nedgang i omsetningen på 1,4 prosent. Dekningsgraden for bekledningsbutikkene i 2017 er beregnet til 153,3, et nivå som overgås kun av bokhandlerne. Den høye dekningsgrad tilsvarte et handelsoverskudd på ca. 1,9 milliarder kroner. I 2017 øket handelsoverskuddet for bekledningsbutikkene i Oslo med 199 millioner kroner. Innen bransjegruppen bekledning var det veskebutikkene som hadde best prosentvis omsetningsvekst, mens skobutikkene i Oslo hadde nedgang i omsetningen i 2017.

Helse- og velværebutikkene er en bransjegruppe for helsekostbutikker, parfymier og apotek. Omsetningen for bransjegruppen øket med 8,9 prosent i 2017. Denne vekst i omsetning var prosentvis den største blant de 11 bransjegrupper som benyttes ved inndeling av butikkhandelen i Osloanalysen. Omsetningsveksten i Oslo var langt høyere enn landsgjennomsnittet som var 4,4 prosent. Dekningsgraden for helse- og velværebutikkene i Oslo var 102,9, noe som ga et beregnet handelsoverskudd på 104 millioner kroner og en forbedring av handelsbalansen med 137 millioner i 2017. En nærmere analyse av bransjegruppens omsetningsutvikling i Oslo i 2017, viser at det var apotekene som hadde størst omsetningsvekst, mens helsekostbutikkene hadde nedgang i omsetningen.

Gullsmeder, urmakere og optikere var en bransjegruppe som øket omsetningen i Oslo med i gjennomsnitt 5,3 prosent i 2017. Gjennomsnittet for Norge for bransjegruppen var nedgang i omsetningen på 0,5 prosent. Bransjegruppens dekningsgrad var 137,3 i 2017. Dette tilsvarte et handelsoverskudd på 348 millioner kroner og en forbedring av dette fra året før på 66 millioner. En nærmere analyse av bransjegruppen viser at det var gullsmeder og urmakere som hadde best omsetningsutvikling målt i prosent.

Sport- og fritidsbutikker er en bransjegruppe som omfatter bransjene/salgskanalene sportsbutikker, leketøybutikker, dyrebutikker/zoobutikker og fotobutikker. Omsetningen for bransjegruppen øket med 6,2 prosent i 2017. Gjennomsnittet for Norge var en omsetningsvekst på 1,1 prosent. Dekningsgraden var 127,9, noe som ga et handelsoverskudd på 735 millioner kroner og en økning av dette i 2017 på 160 millioner kroner. Dyrebutikkene var den av salgskanalene i Oslo med sterkest prosentvis omsetningsvekst i 2017 mens veksttaket var lavest for fotobutikkene.

Bokhandlerne var den av bransjegruppene som hadde lavest omsetning i Oslo i 2017. Omsetningen falt med 4,2 prosent, mens gjennomsnittet for Norge var en omsetningsnedgang på 2,8 prosent.

Dekningsgraden for bokhandlerne i Oslo var 159,1 i 2017. Dette var det høyeste nivå blant bransjegruppene og tilsvarte et beregnet handelsoverskudd på 313 millioner kroner.

Interiørbutikker er en bransjegruppe som består av salgskanalene møbel- og interiørbutikker, hjemmetekstilbutikker, kjøkkenutstysbutikker og belysningsbutikker. Omsetningen til de 362 butikker i bransjegruppen var 5 611 millioner kroner i 2017. Møbel- og interiørbutikkene hadde om lag 80 prosent av omsetningen i bransjegruppen. Gjennomsnittlig omsetningsvekst i bransjegruppen var 2,4 prosent i 2017. Gjennomsnittlig omsetningsvekst for Norge var 2,2 prosent. Dekningsgraden for bransjegruppen var 137,8 noe som tilsvarte et beregnet handelsoverskudd i 2017 på 1 539 millioner kroner. Av salgskanalene innen bransjegruppen var det belysningsbutikkene som hadde størst omsetningsvekst i prosent.

Multivarebutikker er butikker som er definert som butikkhandel med bredt vareutvalg og næringsgruppen butikkhandel ellers. Dette er butikker som har en stor grad av bransjeblanding i vareutvalget og som derved ikke kan henføres til andre salgskanaler/bransjer. Multivarebutikkens omsetning var i 2017 på ca. 2,3 milliarder kroner og omsetningen øket med 1,1 prosent. Gjennomsnittlig omsetningsvekst for Norge for multivarebutikkene var 3,1 prosent i 2017. Med en dekningsgrad i Oslo på 97,8 tilsvarte dette et beregnet handelsunderskudd for multivarebutikkene på 52 millioner kroner.

Hus- og hagebutikker er en samlegruppe for salgskanalene byggevarebutikker, fargehandlere og blomsterbutikker/hagesentre. Omsetningen i Oslo i bransjegruppen var ca. 3,5 milliarder kroner i 2017. Dette var en omsetningsvekst på 7,2 prosent sammenlignet med året før. Gjennomsnittet for Norge var til sammenligning en vekst på kun 1,7 prosent. Dekningsgraden for bransjegruppen i Oslo var kun 65,1, noe som tilsvarte et beregnet handelsunderskudd på 1 882 millioner kroner. Den gode omsetningsvekst i 2017 reduserte imidlertid handelsunderskuddet med 135 millioner. Byggevarebutikkene i Oslo hadde 71,5 prosent av omsetningen i bransjegruppen. Det var også denne salgskanalen som sto for den sterke omsetningsvekst med 7,3 prosent. Fargehandlerne hadde nedgang i omsetningen med 1,0 prosent, mens blomsterbutikkene/hagesentrene øket omsetningen med i gjennomsnitt 2,5 prosent.

Elektrobutikkene er en bransjegruppe som omfatter elektromarkeder, databutikker, telebutikker og butikker med omsetning av audio- og videoutstyr. Omsetningen i butikkene i Oslo var 2 861 millioner kroner i 2017 og det var en vekst i omsetningen på 7,8 prosent sammenlignet med året før. Også for denne bransjegruppen var omsetningsveksten sterkere enn gjennomsnittet for Norge på 4,5 prosent. Dekningsgraden for butikkene i Oslo var 103,6 i 2017, noe som tilsvarte et handelsoverskudd på 98 millioner kroner. Innen bransjegruppen var det store variasjoner i omsetningsutviklingen i 2017. Elektrobutikkene hadde sterk omsetningsvekst, mens telebutikkene og multimediebutikkene hadde nedgang i omsetningen.

3. Handel og service i Akershus 2017

Vi skal her vise og gi noen kommentarer til nåsituasjon og utviklingen for de virksomheter som er lokalisert i Akershus og som inngår i denne analyse. Foruten totaltall for virksomhetene fylket, vises data for virksomhetene inndelt i 4 handelsregioner. Inndelingen i bransjegrupper der den samme for Akershus som den som benyttes for Oslo.

3.1 Hovedtall for handel og tilgrensende service i Akershus

Denne oversikt over hovedtallene for virksomhetene innen handel og tilgrensende service i Akershus, er vist på samme måte som dataene for Oslo. I likhet med i tidligere års analyser, er omsetningen i Akershus og i handelsregion Eidsvoll og Ullensaker redusert med IBA's beregning av taxfree-handelen på Gardermoen.

Tabell 7: Hovedtall for handel og tilgrensende service i Akershus 2017 (Kilde: SSB/IBA)

	Omsetning (mill kr)	Endring i prosent	Deknings- grad	Handelsbalansen (mill kr)
Mat- og drikkebutikker	19 796	3,3	85,9	-3 254
Faghandelsbutikker	25 546	4,0	104,1	1 004
Sum butikkhandel	45 342	3,7	95,3	-2 250
Bil- og båthandel	24 606	13,0	111,0	2 432
Torg- og distansehandel	4 526	24,4	167,1	1 817
Sum detaljhandel	77 798	7,1	102,8	1 999
Serveringsbedrifter	4 207	7,1	82,2	-913

De 4 084 virksomhetene i Akershus som var definert som detaljhandel hadde i 2017 en samlet omsetning på 77,8 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var 7,1 prosent høyere enn omsetningen i 2016 og også høyere enn gjennomsnittet for Norge på 3,6 prosent. Gjennomsnittlig innbyggertall i Akershus var 609 198 i 2017. Dette tilsvarte en gjennomsnittlig omsetning pr innbygger på kr 122 249 og en dekningsgrad på 102,8 med gjennomsnittlig omsetning pr innbygger for Norge som 100.

58,3 prosent av detaljhandelsomsetningen var omsetning gjennom butikker definert som butikkhandel. Antallet virksomheter innen butikkhandelen øket med 52 i 2017. Dette bidro til at omsetningen øket med 3,7 prosent sammenlignet med landsgjennomsnittet på 1,7 prosent. Dekningsgraden for butikkhandelen er beregnet til 95,3, noe som tilsvarte et beregnet handelsunderskudd på 2 250 millioner kroner. Handelsunderskuddet for butikkhandelen ble imidlertid redusert med 414 millioner kroner i 2017.

43,7 prosent av omsetningen for virksomhetene definert som butikkhandel var gjennom mat- og drikkebutikker og 56,3 prosent gjennom faghandelsbutikker. Mat- og drikkebutikkene øket omsetningen med 3,3 prosent, mens omsetningsveksten for faghandelsbutikkene var 4,0 prosent. Dekningsgradene var 85,9 for mat- og drikkebutikkene noe som tilsvarte et beregnet handelsunderskudd på 3 254 millioner kroner. Omsetningsveksten i 2017 bidro imidlertid til en reduksjon på 54 millioner kroner i det betydelige handelsunderskudd for mat- og drikkebutikkene. Faghandelsbutikkens dekningsgrad var 104,1 i 2017. Dette tilsvarte et handelsoverskudd på 1 004 millioner kroner for butikkfaghandelen og en økning av handelsoverskuddet på 360 millioner i 2017.

Virksomhetene definert som bil- og båthandel hadde i 2017 en samlet omsetning på 24,6 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var 13,0 prosent høyere omsetning enn i 2016. Dekningsgraden for gruppen bil- og båthandel var 111,0 noe som tilsvarte et handelsoverskudd på 2 432 millioner kroner i 2017. Virksomheter i Akershus definert som torg- og distansehandel, hadde en omsetning i 2017 på 4 526 millioner kroner og en omsetningsvekst på hele 24,4 prosent.

I 2017 var det 628 serveringsbedrifter i Akershus. Disse hadde en samlet omsetning på 4,2 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift. Omsetningen øket med 7,1 prosent i 2017. Gjennomsnittet for Norge var en omsetningsvekst på 4,8 prosent.

3.2 Butikkhandelen i Akershus inndelt i 11 bransjegrupper

Tabell 8: Omsetning, omsetningsutvikling og dekningsgrad i 11 bransjegrupper i Akershus 2017

Bransjegruppe	Omsetning mill kr	Endring i prosent	Dekningsgrad
Dagligvarebutikker og kiosker	17908	3,3	86,0
Spesialbutikker mat og drikke	1888	3,6	84,3
Bekledningsbutikker	4596	1,8	107,9
Helse- og velværebutikker	3050	7,7	92,9
Gullsmeder, urmakere og optikere	863	1,5	101,8
Sport- og fritidsbutikker	2416	1,4	100,9
Bokhandlere	470	27,4	97,5
Interiørbutikker	4637	4,4	125,3
Multivarebutikker	2346	5,7	108,8
Hus- og hagebutikker	4261	2,1	86,8
Elektrobutikker	2908	4,4	115,7
Sum butikkhandel	45343	3,7	95,3
Mat- og drikkebutikker	19796	3,3	85,9
Faghandelsbutikker	25546	4,0	104,1

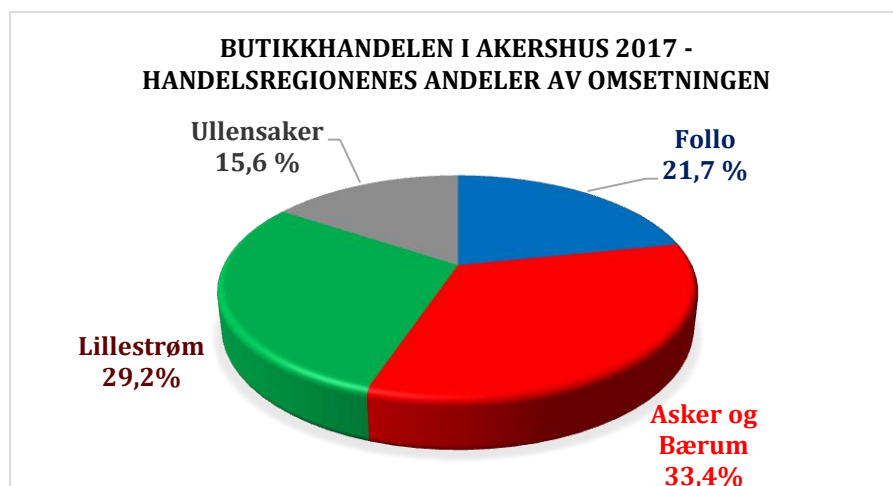
Kilde: SSB/IBA

I tabell 8 vises omsetningen i 2017 eksklusive merverdiavgift for virksomheter i Akershus definert som butikkhandel. Videre vises omsetningsendring i prosent i 2017 og beregnet dekningsgrad hvor gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge er satt til 100. Omsetningstallene i bransjegruppene Dagligvarebutikker og kiosker, Spesialbutikker mat og drikke og Helse- og velværebutikker er redusert med beregnet omsetning i taxfree-butikkene på Gardermoen.

Bransjegruppen Dagligvarebutikker og kiosker var størst i omsetning og hadde 39,5 prosent av butikkhandelsomsetningen. Bokhandlerne hadde lavest omsetning med ca. 1 prosent av omsetningen gjennom butikkhandelen. Faghandelsbutikkene representerte samlet 56,3 prosent av butikkhandelsomsetningen.

Bokhandlerne var den av bransjegruppene som hadde størst prosentvis vekst i omsetningen i 2017 med 27,4 prosent. Økning i antallet butikker ses på som den viktigste forklaring på denne betydelige omsetningsvekst. Av øvrige bransjegrupper var det Helse- og velværebutikkene som hadde størst prosentvis vekst i omsetningen, fulgt av Multivarebutikker, Interiørbutikker og Elektrobutikker. Sport- og fritidsbutikkene var den bransjegruppe i Akershus som hadde svakest omsetningsvekst i 2017.

3.3 Butikkhandelen i handelsregionene i Akershus 2017

Figur 4

Kilde: SSB/IBA

Figur 4 viser prosentvis fordeling av butikkomsetningen i handelsregionene i Akershus 2017. Handelsregion Bærum og Asker hadde størst omsetning med en tredel av den totale butikkomsetning i fylket.

Figur 5

Kilde: SSB/IBA

Figur 5 viser omsetningsendring i prosent for butikkhandelen i handelsregionene i Akershus 2017. Vi vil her gi noen eksempler på omsetningsutviklingen for bransjegruppene innen butikkhandelen og vise styrker og svakheter for butikkhandelen og for bransjegruppene slik dette fremkommer gjennom våre beregninger av dekningsgrader og av handelsbalansen for butikkhandelen og for bransjegruppene.

Handelsregion Follo hadde 4,0 prosent vekst i butikkomsetningen i 2017. Omsetningsveksten var størst for bransjegruppene Dagligvarebutikker og kiosker med 7,6 prosent og for Interiørbutikkene med 6,6 prosent. For Sport- og fritidsbutikkene var det 3,5 prosent nedgang i omsetningen og for Spesialbutikker mat og drikke var omsetningen 1,5 prosent lavere enn i 2016.

Dekningsgraden for butikkhandelen i handelsregion Follo var 97,3 i 2017 noe som tilsvarte et handelsunderskudd på 278 millioner kroner. Mat- og drikkebutikkene hadde en dekningsgrad på 92,8 og et handelsunderskudd på 352 millioner, mens faghandelsbutikkene dekningsgrad var 101,4 og et handelsoverskudd på 75 millioner. Av bransjegruppene hadde Bekledningsbutikkene størst dekningsgrad med 131,7 og et handelsoverskudd beregnet til 288 millioner. Det var også handelsoverskudd for sport- og fritidsbutikkene selv om dette overskuddet ble redusert i 2017. Utbygging av kjøpesentre og outlethandelen har bidratt til at handelsbalansen for bekledning og sport og fritidsbutikker er blitt betydelig styrket i de senere år.

Handelsregion Bærum og Asker hadde 2,8 prosent omsetningsvekst for butikkhandelen. Mat- og drikkebutikkene øket omsetningen med 2,0 prosent, mens faghandelsbutikkene hadde en omsetningsvekst på 3,4 prosent. Av bransjegruppene innen butikkhandelen var det Helse- og velværebutikkene som hadde størst prosentvis vekst med 8,1 prosent fulgt av Spesialbutikker mat og drikke og Elektrobutikker begge med 6,1 prosent. Bokhandlerne hadde svakest omsetningsutvikling med 4,6 prosent nedgang i omsetningen.

Dekningsgraden for butikkhandelen i handelsregion Bærum og Asker var 104,5 i 2017. Dette tilsvarte et handelsoverskudd på 655 millioner kroner. Dekningsgraden for Mat- og drikkebutikkene var 86,4, noe som tilsvarte et handelsunderskudd på 957 millioner kroner. For faghandelsbutikkene var dekningsgraden 121,6 og et beregnet handelsoverskudd på 1 612 millioner kroner. Handelsbalansen viste en mindre økning i handelsunderskuddet for mat og drikkevarer og en økning av handelsoverskuddet for faghandelsbutikkene på 149 millioner kroner. Av bransjegruppene var det Interiørbutikkene som hadde størst nivå på dekningsgraden med 232,0. IKEA's varehus i Asker er med og forklarer denne sterke posisjon for bransjegruppen. I handelsregion Bærum og Asker var det også betydelige handelsoverskudd for bransjegruppene elektrobutikker, Sport- og fritidsbutikker og Bekledningsbutikker, mens handelsunderskuddet var størst for bransjegruppene Dagligvarebutikker og kiosker, Hus og hagebutikker og for Bokhandlerne.

Handelsregion Lillestrøm hadde 2,5 prosent omsetningsvekst for butikkhandelen 2017. Dette var lavest veksttakt blant handelsregionene i Akershus. Mat- og drikkebutikkene øket omsetningen med 2,4 prosent, mens faghandelsbutikkene øket med 2,6 prosent. Det var store variasjoner i omsetningsutviklingen for bransjegruppene i analysen. Interiørbutikkene og Helse- og velværebutikkene kunne vise til svært god omsetningsvekst, mens det var betydelig prosentvis nedgang i omsetningen for bransjegruppene Hus- og hagebutikker og Bokhandlerne. Det var også omsetningsnedgang for Sport- og fritidsbutikkene. Dekningsgraden for butikkhandelen i handelsregion Lillestrøm var 86,4 i 2017. Dette tilsvarte et handelsunderskudd på 2 085 millioner kroner. Mat- og drikkebutikkene hadde dekningsgrad 79,3, noe som tilsvarte et handelsunderskudd på 1 536 millioner kroner. Faghandelsbutikkens dekningsgrad var 93,1 og handelsunderskuddet ble beregnet til 549 millioner kroner. Av bransjegruppene var det Elektrobutikkene og Multivarebutikkene hvor det var handelsoverskudd i 2017. Bransjegruppen Dagligvarebutikker og kiosker hadde et beregnet handelsunderskudd på hele 1 292 millioner kroner. Det var også betydelig handelsunderskudd for bransjegruppene Hus- og hagebutikker, Spesialbutikker mat og drikke og for Interiørbutikker.

Handelsregion Eidsvoll og Ullensaker hadde størst omsetningsvekst for butikkhandelen blant handelsregionene i Akershus med 7,4 prosent i 2017. Mat- og drikkebutikkene øket omsetningen med 2,8 prosent, mens det var 11,8 prosent omsetningsvekst for faghandelsbutikkene. Analysen viste omsetningsvekst for alle 11 bransjegrupper. Bokhandlerne kunne vise til størst vekst i prosent.

Bransjegrupper med langt større omsetning og med meget god omsetningsvekst i 2017, var Hus- og hagebutikker, Multivarebutikker og Sport- og fritidsbutikker.

Dekningsgraden for butikkhandelen i handelsregion Eidsvoll og Ullensaker var 92,9 i 2017. Taxfree-omsetningen på Gardermoen inngår ikke i omsetningstallene for handelsregionen. Dekningsgraden for butikkhandelen tilsvarer et handelsunderskudd beregnet til 542 millioner kroner. Mat- og drikkebutikkene hadde en dekningsgrad på 89,0, mens faghandelsbutikkene dekningsgrad var 96,6. Beregningen av dekningsgrader for bransjegruppene viste størst handelsoverskudd for bransjegruppene Multivarebutikker, Bokhandlere og Elektrobutikker. Størst handelsunderskudd hadde bransjegruppene Dagligvarebutikker og kiosker, Interiørbutikker, Spesialbutikker mat og drikke og Sport- og fritidsbutikker.

3.3 Sammenligning av handelen i Oslo og Akershus

Vi har tidligere presentert hovedtallene for handelen i Oslo 2017 (tabell 5) og for handelen i Akershus (tabell 7). Målt i kroner var butikkhandelen i Oslo 20,2 prosent høyere enn i Akershus. Målt som gjennomsnittlig omsetning pr innbygger var omsetningen gjennom butikkhandelen i Oslo 9,2 prosent høyere enn i Akershus. Dette ble uttrykt gjennom målstørrelsen dekningsgrad som var 104,1 for butikkhandelen i Oslo og 95,3 i Akershus.

Tabell 9: Omsetningsendring i prosent for butikkhandelen inndelt i bransjegrupper

	Oslo	Akershus	Norge
Dagligvarebutikker og kiosker	3,9	3,3	1,7
Spesialbutikker mat og drikke	4,4	3,6	2,0
Bekledningsbutikker	2,2	1,8	-1,4
Helse- og velværebutikker	8,9	7,7	4,4
Gullsmeder, urmakere og optikere	5,3	1,5	-0,5
Sport- og fritidsbutikker	6,2	1,4	1,1
Bokhandlere	-1,2	27,4	-2,8
Interiørbutikker	2,4	4,4	2,2
Multivarebutikker	1,1	5,7	3,1
Hus- og hagebutikker	7,2	2,1	1,6
Elektrobutikker	7,8	4,4	4,5
Sum butikkhandel	4,2	3,7	1,7
Mat- og drikkebutikker	3,9	3,3	1,7
Faghandelsbutikker	4,4	4,0	1,7

Kilde: SSB/IBA

Tabell 9 viser at det var større prosentvis omsetningsvekst for butikkhandelen både i Oslo og i Akershus når vi sammenligner med gjennomsnittet for Norge. De største forskjeller i omsetningsutviklingen for bransjegruppene innen butikkhandelen, finner vi for bokhandlere i Akershus og for bransjegruppen gullsmeder/urmakere/optikere i Oslo. Videre var det en langt bedre omsetningsutvikling enn landsgjennomsnittet for bekledningsbutikkene både i Oslo og Akershus.

Tabell 10: Dekningsgrader 2017 i Oslo og Akershus (Norge = 100)

	Oslo	Akershus
Dagligvarebutikker og kiosker	89,1	86,0
Spesialbutikker mat og drikke	137,8	84,3
Bekledningsbutikker	153,3	107,9
Helse- og velværebutikker	102,9	92,9
Gullsmeder, urmakere og optikere	137,3	101,8
Sport- og fritidsbutikker	127,9	100,9
Bokhandlere	159,1	97,5
Interiørbutikker	137,8	125,3
Multivarebutikker	97,8	108,8
Hus- og hagebutikker	65,1	86,8
Elektrobutikker	103,6	115,7
Sum butikkhandel	104,1	95,3
Bil- og båthandel	91,4	111,0
Torg- og distansehandel	238,5	167,1
Detaljhandel	105,2	102,8
Serveringsbedrifter	229,2	82,2
Mat- og drikkebutikker	93,8	85,9
Faghandel	113,7	104,1

Kilde: SSB/IBA

Tabell 10 viser en sammenligning av styrkeforholdet uttrykket gjennom beregnede dekningsgrader for bransjegrupper innen detaljhandel og serveringsvirksomhet i Oslo og Akershus. For bransjegrupper innen butikkhandelen var Oslohandelens styrke i forhold til Akershus målt ut fra dekningsgraden størst for bokhandlere, spesialbutikker mat og drikke, bekledningsbutikker, gullsmeder/urmakere/optikere og sport- og fritidsbutikker. Målt ut fra forskjellen i handelsbalanse i millioner kroner, var det bekledningsbutikkene i Oslo som hadde den klart sterkest posisjon fulgt av spesialbutikker mat og drikke, sport- og fritidsbutikker og interiørbutikker.

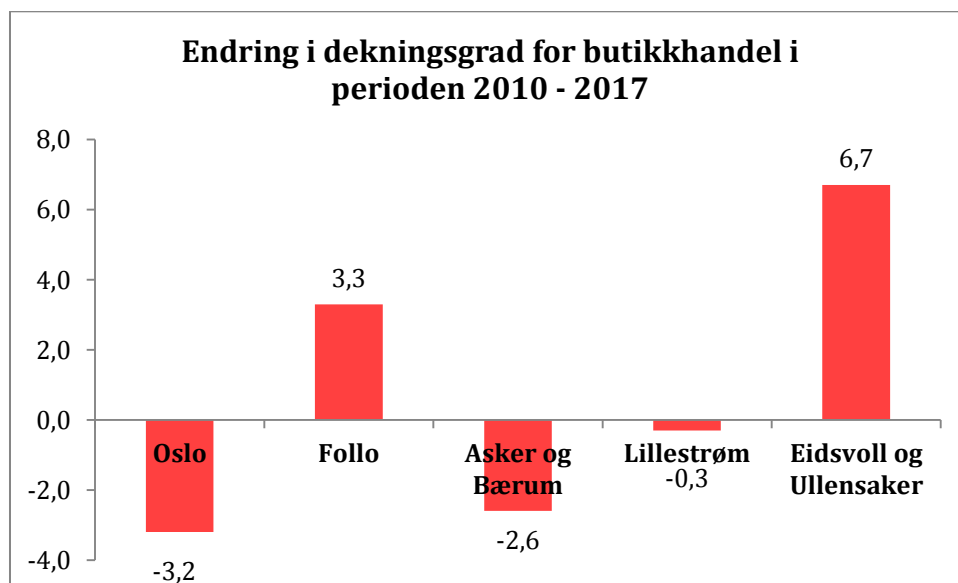
For Akershus var det hus- og hagebutikkene, elektrobutikkene og multivarebutikkene som kunne vise til best styrke sett i forhold til Oslohandelen når styrken ble målt gjennom dekningsgrader. Hus- og hagebutikkene i Akershus hadde imidlertid et betydelig handelsunderskudd målt mot landsgjennomsnittet for omsetning i bransjeområdet, men dette handelsunderskuddet var langt mindre for hus- og hagebutikkene i Akershus enn beregnet handelsunderskudd for bransjegruppen i Oslo.

Omsetning gjennom virksomheter definert som Bil- og båthandel var større i Akershus enn i Oslo i 2017. Dekningsgraden i Akershus var 111,0, noe som tilsvarte et handelsoverskudd på 2 432 millioner kroner. Beregningene for Oslohandelen viste en dekningsgrad for bil- og båthandel på 91,4 og et handelsunderskudd på 2 107 millioner kroner. Bil- og båthandelen øket omsetningen med 16 prosent i Oslo i 2017 og med 13 prosent i Akershus. Dette førte til økning i dekningsgraden for bil- og båthandel i begge fylker og bidro til litt utjevning av styrkeforholdet mellom handelen i Akershus og Oslo.

Torg- og distansehandelen som i hovedsak er netthandel, er stor både i Oslo og Akershus når det sammenlignes med omsetning pr innbygger i Norge. Dekningsgraden er størst for virksomhetene i

Oslo, mens omsetningsutviklingen var sterkest for virksomhetene i Akershus. Ettersom det sannsynligvis er begrenset samsvar mellom omsetningen til netthandelsvirksomhetene i et område og kjøp fra innbyggerne i samme område, vil vi ikke benytte tallene i vår analyse til å trekke konklusjoner om netthandelen i Oslo og Akershus.

Serveringsbedriftene i Oslo hadde i 2017 en omsetning som var 2,3 ganger større enn gjennomsnittet for Norge. For virksomhetene i Akershus var dekningsgraden 82,2 og en omsetning pr innbygger som var 17,8 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Omsetningen i serveringsbedriftene i Oslo øket med 8,6 prosent i 2017, mens det var 7,1 prosent økning i Akershus. I begge fylker var omsetningsveksten større enn landsgjennomsnittet på 5,5 prosent.

Figur 6

Kilde: SSB/IBA

Figur 6 viser endring i dekningsgrad for butikkhandelen i perioden 2010 – 2017 for Oslo og for handelsregionene i Akershus. Dekningsgraden var 3,2 prosentpoeng lavere i Oslo i 2017 enn nivået i 2010. For Akershus ølet dekningsgraden med 0,8 i samme periode. Handelsregion Eidsvoll og Ullensaker hadde størst forbedring av dekningsgraden fra 86,2 i 2010 til 92,9 i 2017. Utbygging av handelen på Jessheim og av kjøpesenteret Amfi Eidsvoll, ses på som viktigst årsaker til denne store vekst i dekningsgrad.

I perioden var det også betydelig økning i dekningsgraden for butikkhandelen i handelsregion Follo. Her er det først og fremst øket handel i Vestby med Norwegian Outlet, Vestby Storsenter og Bauhaus som har bidratt til denne vekst. Handelsregion Asker og Bærum hadde en reduksjon i dekningsgrad på 2,6 prosentpoeng i denne periode. En svekket markedsposisjon for multivarebutikker og dagligvarebutikker har bidratt sterkest til denne nedgang i dekningsgrad. For handelsregion Lillestrøm var det en nedgang i dekningsgraden fra 86,7 i 2010 til 86,4 i 2017. Størst innvirkning på størrelsen hadde øket handelslekkasje for mat og drikkevarer og for butikker innen næringsgruppen hus og hage.

4. Handelen i Oslos bydeler og byområder 2017

IBA's analyse av handelen i Oslo viser omsetningsstatistikk for 15 bydeler og Oslo Sentrum. Navnene på bydelene og tegning av bydelsgrenser ble fastlagt i 2004. Virksomhetene som inngår i analysen, er hentet fra Andhøyregistrene. Statistisk sentralbyrå har ivaretatt oppgaven med å plassere virksomhetene i bydeler og byrådet har stått for fremskaffelse av omsetningstallene for virksomhetene i årets analyse med IBA's aggregering av næringskoder og inndeling av handelsregioner. Bydelene i Oslo er gruppert i 4 byområder + Oslo Sentrum. En grovere inndeling er statistikker hvor bydelene som omkranser Sentrum og Oslo Sentrum sammen omtales som Indre by. Tilsvarende benyttes begrepet Ytre by for summen av de øvrige bydeler.

4.1 Butikkhandelen i 2017 i bydelene og i byområdene i Oslo

Tabell 11: Omsetningen i bydelene og i byområdene i Oslo i 2017 (Kilde: SSB/IBA)

Bydeler/Byområder	Omsetning 2017 (mill kr)			Omsetningsendring i %		
	Mat og drikke	Faghandel	Butikkhandel	Mat og drikke	Faghandel	Butikkhandel
Gamle Oslo	1 952	517	2 469	9,8	7,1	9,2
Grünerløkka	2 035	901	2 936	8,0	-7,7	2,6
Sagene	1 979	2 017	3 996	0,6	2,9	1,7
St.Hanshaugen	1 536	1 859	3 395	4,1	4,4	4,3
Frogner	2 798	3 860	6 658	3,1	6,1	4,8
Sum Indre by ekskl Sentrum	10 299	9 155	19 454	4,9	3,6	4,3
Ullern	1 602	2 736	4 338	2,4	3,0	2,8
Vestre Aker	1 381	599	1 970	1,1	7,5	3,0
Nordre Aker	1 396	1 023	2 419	4,9	3,4	4,3
Sum Oslo Vest/Nord	4 379	4 348	8 727	2,8	3,7	3,2
Bjerke	903	638	1 541	8,0	4,6	6,6
Grorud	720	271	991	4,3	10,3	5,9
Stovner	894	656	1 549	14,4	19,9	16,7
Alna	1 289	6 111	7 401	1,6	4,6	4,1
Sum Groruddalen	3 807	7 676	11 482	6,4	6,0	6,1
Østensjø	1 370	956	2 326	-0,2	4,5	1,7
Nordstrand	1 455	840	2 295	2,1	7,7	4,1
Søndre Nordstrand	822	324	1 145	2,0	-2,0	0,8
Sum Oslo Syd	3 646	2 119	5 766	1,2	4,6	2,4
Sentrum	1 649	7 402	9 051	0,6	4,4	3,7
Oslo totalt	23 781	30 700	54 481	3,9	4,4	4,2

Omsetningen gjennom butikkene i Oslo med næringskoder definert som butikkhandel var ifølge SSB 54 481 millioner kroner eksklusive merverdiavgift i 2017. Tallstørrelser fra SSB for 2017 er foreløpige tall. Sammenlignet med omsetningen i 2016, var dette en vekst i omsetningen på 4,2 prosent. 43,7 prosent av butikkhandelen var i næringsgrupper benevnt Mat og drikke. Omsetningsveksten var her 3,9 prosent. Den øvrige del av butikkhandelen er benevnt Faghandelsbutikker. Her var omsetningsveksten 4,4 prosent.

Bydel Alna var den av bydelene som i likhet med de senere år hadde størst butikkomsetning i 2017 med 7,4 milliarder kroner. Nest størst var bydel Frogner, en bydel som også omfatter området rundt Aker Brygge. Andre bydeler med stor butikkomsetning var bydelene Ullern, Sagene og St.Hanshaugen. Grorud var den av bydelene som hadde lavest butikkomsetning med Søndre Nordstrand med nest minst butikkomsetning blant bydelene i Oslo. Størst butikkomsetning i tabell 11 hadde imidlertid Oslo Sentrum. Pr definisjon er Oslo Sentrum ikke en bydel, men et byområde. Omsetningen og omsetningsutviklingen for handelen i Oslo Sentrum vil således bli behandlet senere i denne rapporten.

For butikkene definert som mat- og drikkebutikker var det bydel Frogner som hadde størst omsetning i 2017 fulgt av bydelene Grünerløkka, Sagene og Gamle Oslo. Alle disse bydelene er i byområdet Indre by eksklusive Sentrum. Alna var den av bydelene som med en omsetning på over 6,1 milliarder kroner, hadde den overlegent største omsetning for faghandelsbutikker. Etter Alna var det bydelene Frogner, Ullern, Sagene og St.Hanshaugen som hadde størst omsetning gjennom faghandelsbutikkene.

Størst omsetningsvekst i prosent for butikkhandelen hadde butikkene i bydel Stovner med 16,7 prosent. Bydelen hadde også i 2016 den sterkeste vekst for butikkhandelen. Drivkraften bak denne sterke vekst antas å være oppgradering og utbygging av Stovner Senter og etablering av handel i lokaler som tidligere var distribusjonssenter for Coop Norge. Bydelene Gamle Oslo kunne også vise til stor prosentvekst for butikkhandelen i 2017. Ingen av bydelene hadde nedgang i butikkomsetningen, men i bydel Søndre Nordstrand var veksten kun 0,8 prosent.

Bydel Stovner hadde størst prosentvekst for mat- og drikkebutikkene fulgt av Gamle Oslo, Bjerke og Grünerløkka. Bydel Østensjø hadde omsetningsnedgang for mat- og drikkebutikkene, og det var også svak prosentvekst for disse butikker i bydelene Sagene og Vestre Aker. Mat- og drikkebutikkene lokalisert i Oslo Sentrum hadde også svak omsetningsvekst i 2017.

Også for butikker gruppert som faghandel var det butikkene i bydel Stovner som kunne glede seg over størst vekst målt i prosent. Statistikken viser her også god prosentvekst for faghandelen i bydelene Grorud, Nordstrand, Vestre Aker og Gamle Oslo. Disse bydeler har imidlertid i utgangspunkt for beregningen av vekst i prosent, en beskjeden faghandelsomsetning. Bydel Grünerløkka hadde stor prosentvis nedgang i omsetningen gjennom faghandelsbutikkene, og det var også omsetningsnedgang i bydel Søndre Nordstrand.

Av byområdene var det Indre by eksklusive Sentrum som hadde størst omsetning gjennom butikker definert som butikkhandel. Byområdet hadde størst omsetning både for mat- og drikkebutikkene og for faghandelsbutikkene. Groruddalen var nest størst av byområdene både med samlet butikkomsetning og for faghandelsbutikkens omsetning. Groruddalen var også det byområde som hadde størst vekst for både for butikkhandelen med 6,1 prosent, for mat- og drikkebutikker med 6,4 prosent og for faghandelsbutikker med 6,0 prosent. Byområdet Oslo Syd hadde svakest omsetningsutvikling målt i prosent for butikkhandelen og for omsetningen gjennom mat- og drikkebutikker.

4.2 Bil- og båthandel og serveringsvirksomhet i bydelene og i byområdene

Gjennom virksomheter i Oslo definert som bil- og båthandel var omsetningen 22,3 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift i 2017. Over 80 prosent av denne omsetning var salg av motorkjøretøyer. Omsetningen øket med 16,0 prosent i 2017, mens gjennomsnittet for Norge var 6,6 prosent.

Serveringsbedriftene omsatte for 12,9 milliarder eksklusive merverdiavgift. Omsetningen øket her med 8,6 prosent, sammenlignet med 5,5 prosent som et landsgjennomsnitt. Serveringsbedriftenes omsetning i 2017 tilsvarte et gjennomsnitt pr innbygger i Oslo på kr. 19 262.

Tabell 12: Omsetning og omsetningsutvikling i bydelene og byområdene (Kilde: SSB/IBA)

Bydeler/byområder	Omsetning 2017 (mill kr)		Omsetningsendring i %	
	Bil- og båt	Servering	Bil- og båt	Servering
Gamle Oslo	3 069	993	4,3	13,4
Grünerløkka	1 873	1 265	6,9	8,5
Sagene	199	518	1,7	14,9
St.Hanshaugen	161	1 578	7,4	5,1
Frogner	284	3 316	1,3	8,9
Sum Indre by ekskl Sentrum	5 587	7 670	5,0	9,0
Ullern	5 977	208	40,6	11,8
Vestre Aker	301	172	-1,2	12,0
Nordre Aker	939	428	9,9	3,3
Sum Oslo Vest/Nord	7 218	808	33,4	7,1
Bjerke	1 993	151	-0,6	11,6
Grorud	2 497	109	37,1	64,1
Stovner	378	94	1,5	78,2
Alna	2 422	246	10,9	0,3
Sum Groruddalen	7 290	600	14,2	20,0
Østensjø	985	146	9,6	9,9
Nordstrand	953	230	-0,1	17,0
Søndre Nordstrand	231	83	5,1	11,9
Sum Oslo Syd	2 169	459	4,6	13,7
Sentrum	20	3 370	19,7	5,5
Oslo totalt	22 284	12 908	16,0	8,6

Bydel Ullern hadde størst omsetning for virksomheter innen næringsområdet bil- og båthandel. 26,8 prosent av omsetningen for bil- og båthandel var i denne bydelen. Andre bydeler med betydelig omsetning innen bil- og båthandel var Gamle Oslo, Grorud og Alna. Omsetningsveksten var størst for bydel Ullern med over 40 prosent økning. Også for bydel Grorud var det sterke veksttall. Bydelene Vestre Aker, Bjerke og Nordstrand hadde omsetningsnedgang for bil- og båthandel i 2017.

Størst omsetning innen servering var det for virksomhetene i Oslo Sentrum med 3 370 millioner kroner i 2017. Bydel Frogner hadde her en omsetning som var nesten like stor som den i byområdet Oslo Sentrum. Det var også en betydelig serveringsomsetning i bydelene St.Hanshaugen, Grünerløkka og Gamle Oslo. Bydelene i ytre by, med unntak av Nordre Aker hadde beskjedne omsetningstall for serveringsbedriftene. Lavest var omsetningen i Søndre Nordstrand og Stovner. Målt i prosent ble det store veksttall for serveringsvirksomheten i noen av bydelene hvor det var et beskjedent nivå på omsetningen. Av bydelene med stor serveringsvirksomhet var omsetningsveksten best i bydelene Gamle Oslo, Frogner og Grünerløkka.

Byområdet Indre by eksklusive Sentrum hadde nær 60 prosent av serveringsomsetningen i Oslo og hadde 9,0 prosent vekst i omsetningen i 2017.

4.3 Handelsbalansen for butikkhandelen i bydeler og byområder

Handelsbalansen er beregnet ved å sammenligne omsetning pr innbygger i bydeler og byområder med gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge. Dekningsgrad er en størrelse som viser nivået på omsetningen i bydelene og byområdene og hvor tallet 100 er likt med gjennomsnittet i Norge. Handelsbalansen i kroner viser avvik fra landsgjennomsnittet.

Tabell 13: Handelsbalansen 2017 for butikkhandelen i bydeler og byområder i Oslo (Kilde: SSB/IBA)

Bydeler/Byområder	Dekningsgrad			Handelsbalansen		
	Mat og drikke	Faghandel	Butikk-handel	Mat og drikke	Faghandel	Butikk-handel
Gamle Oslo	95,7	23,8	58,6	-88	-1655	-1742
Grünerløkka	92,3	38,4	64,5	-169	-1445	-1614
Sagene	122,3	117,0	119,5	360	293	653
St.Hanshaugen	106,9	121,5	114,4	99	329	428
Frogner	127,7	165,5	147,2	606	1527	2133
Sum Indre by ekskl Sentrum	108,5	90,6	99,3	809	-950	-141
Ullern	126,9	203,6	166,4	339	1392	1732
Vestre Aker	75,4	30,2	52,1	-451	-1362	-1812
Nordre Aker	73,1	50,3	61,4	-513	-1010	-1524
Sum Oslo Vest/Nord	87,5	81,6	84,5	-625	-980	-1604
Bjerke	75,2	49,9	62,2	-298	-641	-938
Grorud	69,1	24,4	46,1	-322	-839	-1161
Stovner	72,3	49,8	60,7	-343	-661	-1004
Alna	69,1	307,6	192,1	-577	4125	3548
Sum Groruddalen	71,2	134,8	104,0	-1540	1984	444
Østensjø	72,4	47,5	59,6	-521	-1057	-1578
Nordstrand	75,6	40,9	57,7	-471	-1211	-1682
Søndre Nordstrand	56,0	20,7	37,8	-647	-1239	-1886
Sum Oslo Syd	69,0	37,7	52,8	-1638	-3508	-5146
Sentrum				1606	7357	8963
Oslo totalt	93,8	113,7	104,1	-1574	3705	2131

Tabell 13 viser beregninger av dekningsgrader og tilhørende handelsbalanse i millioner kroner for butikkhandelen i Oslo. Butikkhandelen er videre inndelt i mat- og drikkebutikker og faghandelsbutikker. Beregningene er vist for bydeler og byområder. Det er ikke vist dekningsgrader for handelen i Oslo Sentrum. Slike beregninger vil være lite utsagnskraftige ettersom det er et svært lavt antall registrert bofaste innbyggere i området. I 2017 var gjennomsnittlig antall innbyggere i Oslo Sentrum kun 1 130.

Av bydelene var det Alna som hadde størst dekningsgrad for butikkhandelen med 192,1. Denne dekningsgrad tilsvarte et handelsoverskudd på 3 548 millioner kroner. Bydelene Ullern og Frogner hadde også et høyt nivå på dekningsgraden og med handelsoverskudd på 2 133 millioner kroner for Frogner og 1 732 millioner for Ullern. To av tre bydeler hadde dekningsgrader under 100 for butikkhandelen og derved et handelsunderskudd eller handelslekkasje. Det betyr at omsetningen i bydelens butikker er lavere enn innbyggernes antatte forbruk beregnet ut fra gjennomsnittlig omsetning pr innbygger i Norge.

Bydel Søndre Nordstrand hadde lavest dekningsgrad for butikkhandelen med 37,8. Det kan tolkes til at 62,2 prosent av innbyggernes forbruk dekkes gjennom kjøp utenfor bydelen. Det er mange forutsetninger som ligger til grunn ved slike beregninger, men sammenlignet over tid og med noen reservasjoner, kan dette være et nyttig signal om butikktilbudets attraktivitet og konkurransekraft. For Søndre Nordstrand er handelsunderskuddet i 2017 beregnet til 1 886 millioner kroner eksklusive merverdiavgift. Beregnet pr innbygger i bydelen tilsvarte denne handelslekkasje kr 48 610.

Bydelene Grorud hadde en dekningsgrad for butikkhandelen på 46,1 og et beregnet handelsunderskudd på 1 161 millioner kroner. I bydel Vestre Aker var dekningsgraden 52,1 og beregnet handelsunderskudd 1 812 millioner kroner. 7 av Oslos 15 bydeler hadde i 2017 et handelsunderskudd på over 1,5 milliarder kroner. Oslo Sentrum har naturlig nok et betydelig handelsoverskudd. For 2017 er dette beregnet til i underkant av 9 milliarder kroner.

Alle bydeler har et vel utbygget tilbud av dagligvarebutikker og et økende antall bydeler har utsalgssteder for Vinmonopolet og spesialforretninger innen mat og drikke. Dette er noe av forklaringen på at det normalt er mindre variasjoner i nivået på dekningsgradene for butikkhandel i bransjeområdet mat og drikke enn det som beregningene viser for omsetningen gjennom faghandelsbutikker. Bydeler hvor det er etablert store og veldrevne kjøpesentre og hvor det er vel fungerende bydelssentre, vil ha gode forutsetninger for å oppnå en gunstig handelsbalanse og da spesielt for bydelens faghandel.

For bransjeområdet mat og drikkevarer var de omsetningen i butikkene i bydelene Frogner, Ullern og Sagene som bidro til betydelige handelsoverskudd i 2017. Dekningsgraden for omsetning gjennom mat- og drikkebutikkene var lavest i bydel Søndre Nordstrand og den beregnede handelslekkasje var også høyest blant bydelene i Oslo. Lavere kjøpekraft og derved lavere forbruk, annet forbruksmønster enn normalt og grensehandel kan være forklarende på et stort handelsunderskudd.

Dekningsgradene for omsetningen gjennom faghandelsbutikker viser store variasjoner. I bydel Alna er omsetningen gjennom faghandelsbutikkene mer enn 3 ganger den normale omsetning til bydelens innbyggere. Handelsoverskuddet for faghandelen i bydelen er beregnet til 4 125 millioner kroner. Målt pr innbygger i bydelen tilsvarer dette kr 83 640. Butikktilbudet i bydelen med storbutikker innen områder som møbel og interiør, byggevarer, elektrovarer, sport- og fritid og en rekke spesialbutikker spesielt innen området hus og hjem, forklarer langt på vei denne sterke posisjon som handelsdestinasjon. Bydelene Ullern og Frogner har også store handelsoverskudd for faghandelen. Her er det butikktilbudet innen området lettere faghandel og attraktive kjøpesentre som forklarer suksessen.

Også innenfor faghandelsområdet er det bydel Søndre Nordstrand som har lavest dekningsgrad med 20,7 og handelsunderskudd på 1 239 millioner kroner. Dekningsgraden for butikkfaghandelen er også spesielt lav i bydelene Gamle Oslo, Grorud, Vestre Aker og Grünerløkka. De av bydelene som har størst handelsunderskudd for faghandelen målt i kroner er Gamle Oslo, Grünerløkka og Vestre Aker.

Av byområdene i Oslo var det Groruddalen som hadde best dekningsgrad for butikkhandelen totalt og også for butikkfaghandelen. For mat- og drikkebutikkene var dekningsgraden høyest i Indre by eksklusive Sentrum. Laveste nivå for dekningsgrader av byområdene hadde Oslo Syd, både for mat- og drikkeomsetningen og omsetningen gjennom butikkfaghandelen. 82 prosent av det beregnede handelsoverskudd i Oslo Sentrum var for omsetningen gjennom faghandelsbutikker.

5. Handelen i Oslos bydeler og byområder - fordelt på bransjeområder

I denne delen av rapporten skal vi vise og kommentere tabeller som viser omsetningsutviklingen i prosent for butikkhandelen i bydeler og byområder med butikkhandelen inndelt i 11 bransjegrupper. Videre vises også omsetningsendringene for gruppene bil- og båthandel og serveringsbedrifter. Der hvor det er prikker i tabellene i stedet for tallstørrelser, betyr det at det er mindre enn 3 aktive butikker/virksomheter i bransjegruppen. Omsetningstallene i bydelene og i byområdene for 2017 er vist i vedlegg til denne rapporten.

5.1 Byområdet «Indre by eksklusiv Sentrum»

Byområdet som er benevnt «Indre by eksklusiv Sentrum» omfatter 5 bydeler som omkranser byområdet Oslo Sentrum. Disse 5 bydelene som i 2017 hadde et gjennomsnittlig innbyggertall på 250 828, hadde 44 prosent av antallet aktive virksomheter og 35,7 prosent av omsetningen innen butikkhandelen i Oslo.

Tabell 14: Omsetningsendringer 2017 for bransjegrupper i byområdet «Indre by eksklusive Sentrum»

Bransjeområder	Gamle Oslo	Grüner-løkka	Sagene	St.Hans-haugen	Frogner	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	8,5	8,5	1,0	4,4	2,6	4,9
Spesialbutikker mat og drikke	24,3	2,6	-1,9	2,4	5,0	4,9
Bekledningsbutikker	14,0	13,7	-1,0	-0,2	4,1	3,1
Helse- og velværebutikker	14,0	12,9	2,8	0,9	10,8	7,9
Gullsmeder, urmakere og optikere	11,2	-9,6	1,4	-1,5	-1,0	-0,3
Sport- og fritidsbutikker	31,5	19,6	-0,6	-0,7	19,0	6,7
Bokhandlere	-18,4	0,0	4,4	1,2	21,9	5,5
Interiørbutikker	-1,8	5,7	37,9	-2,9	2,2	4,1
Multivarebutikker	4,8	1,5	0,7	-2,0	-6,2	-2,8
Hus- og hagebutikker	1,7	-14,0	5,9	6,7	11,1	3,6
Elektrobutikker	5,2	-72,2	4,9	59,8	26,2	-1,3
Sum butikkhandel	9,2	2,6	1,7	4,3	4,8	4,3
Bil- og båtbutikker	4,3	6,9	1,7	7,4	1,3	5,0
Serveringsbedrifter	13,4	8,5	14,9	5,1	8,9	9,0

Kilde: SSB/IBA

Butikkhandelen i byområdet hadde i 2017 4,3 prosent omsetningsvekst for butikkene definert som butikkhandel. Gjennomsnittet for Oslo var til sammenligning 4,2 prosent. I likhet med året før, var det butikker innen bransjeområdet helse og velvære som hadde størst prosentvis omsetningsvekst med 7,9 prosent i 2017. Sport- og fritidsbutikkene og bokhandlerne i byområdet hadde en vekst i omsetning som var langt bedre enn omsetningsutviklingen for Oslo-handelen. Multivarebutikkene var den bransjegruppe som hadde svakest omsetningsutvikling i 2017 med 2,8 prosent nedgang i omsetningen. Det var også nedgang i omsetningen i byområdet for elektrobutikkene og for butikkene i bransjegruppen gullsmeder, urmakere og optikere.

Omsetningen i byområdet for bransjeområdet Bil- og båtbutikker øket med 5,0 prosent i 2017. Til sammenligning var gjennomsnittet for bil- og båthandelen i Oslo 16,0 prosent. Serveringsbedriftene i byområdet Indre by eksklusive Sentrum hadde 59,4 prosent av serveringsomsetningen i Oslo i 2017. Omsetningen i byområdet øket med 9,0 prosent sammenlignet med 8,6 prosent for Oslo totalt.

Av bydelene i byområdet Indre by eksklusive Sentrum, var det butikkene i Gamle Oslo som hadde størst prosentvis vekst innen området butikkhandel med 9,2 prosent. Av bydelene i byområdet var det bydel Sagene som hadde den svakeste omsetningsutvikling for butikkhandelen med en gjennomsnittlig vekst i omsetningen på 1,7 prosent i 2017.

I bydeler hvor det er store prosentendringer for omsetningen i bransjegrupper, kan dette ofte forklares gjennom endringer som har funnet sted i butikktilbudet som følge av etablering av nye virksomheter eller på grunn av avviklinger. Slike prosentutslag blir gjerne store i bransjegrupper innen faghandelen hvor antallet butikker er lavt, ved etablering og/eller oppgradering av kjøpesentre og ved etablering av storbutikker innen faghandelen.

Omsetningsendringene for bransjegruppene i bydelene slik de er vist i tabell 14, kan langt på vei forklares med endringer i valg av innkjøpssted som følge av etablering av utsalgssteder for Vinmonopolet, etablering og avvikling av storbutikker innen elektro, møbler og sport og endringer i kundenes valg av innkjøpssted for lettere forbruksvarer.

5.2 Byområdet «Oslo Vest/nord»

Byområdet «Oslo Vest/nord» omfatter bydelene Ullern, Vestre Aker og Nordre Aker. Byområdet hadde i 2017 et gjennomsnittlig innbyggertall på 132 251 eller 19,7 prosent av innbyggerne i Oslo. Butikkomsetningen i byområdet var 8 727 millioner kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var 16,0 prosent av butikkomsetningen i Oslo i 2017.

Tabell 15: Omsetningsendring i prosent 2017 i byområdet Oslo «Vest/nord»

Bransjeområder	Ullern	Vestre Aker	Nordre Aker	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	2,6	0,9	3,7	2,4
Spesialbutikker mat og drikke	1,7	2,9	20,2	5,0
Bekledningsbutikker	-3,6	-8,8	9,7	-3,0
Helse- og velværebutikker	1,7	3,0	5,0	3,0
Gullsmeder, urmakere og optikere	-4,5	0,5	...	-3,1
Sport- og fritidsbutikker	6,4	41,3	-3,8	9,7
Bokhandlere	...	6,5	-11,5	-10,5
Interiørbutikker	1,6	5,5	-10,6	1,7
Multivarebutikker	-3,9	10,9	-6,6	-1,9
Hus- og hagebutikker	9,7	3,0	-0,7	6,7
Elektrobutikker	10,5	...	12,9	11,8
Sum butikkhandel	2,8	3,0	4,3	3,2
Bil- og båtbutikker	40,6	-1,2	9,9	33,4
Serveringsbedrifter	11,8	12,0	3,3	7,1

Butikkomsetningen i byområdet Oslo Vest/nord øket med 3,2 prosent i 2017, en omsetningsøkning som var noe lavere enn gjennomsnittet for Oslo. Størst omsetningsvekst av bransjegruppene innen butikkhandelen var det for elektrobutikkene og sport- og fritidsbutikkene. Bokhandlerne var den av bransjegruppene som hadde svakest omsetningsutvikling med en nedgang på 10,5 prosent. Det var også nedgang i omsetningen for byområdets bekledningsbutikker, bransjegruppen gullsmeder/urmakere/optikere og for multivarebutikkene.

Bil- båthandelen i byområdet som representerer nærmere en tredel av bransjegruppens omsetning i Oslo, hadde en omsetningsvekst i byområdet Oslo Vest/nord på 33,4 prosent. Til sammenligning var gjennomsnittet for Oslo 16,0 prosent i 2017. Serveringsbedriftene i byområdet øket omsetningen med i gjennomsnitt 7,1 prosent.

De mest markante omsetningsutslag for butikkhandelen i bydelene i byområdet Oslo Vest/nord, var en nedgang på 3,6 prosent i omsetningen for bekledningsbutikkene i bydel Ullern, stor omsetningsvekst for sport- og fritidsbutikker i bydel Vestre Aker, nedgang i bokhandlerens omsetning i bydel Nordre Aker og sterk vekst i omsetningen for elektrobutikker i bydelene Nordre Aker og Ullern.

5.3 Byområdet Groruddalen

Byområdet Groruddalen omfattet bydelene Bjerke, Grorud, Stovner og Alna. I 2017 var det et gjennomsnittlig innbyggertall på 141 297 i byområdet, noe som var 21,1 prosent av innbyggerne i Oslo. Butikkomsetningen i byområdet var 11 482 millioner kroner, også dette var 21,1 prosent av omsetningen i Oslo. Byområdet Groruddalen hadde i 2017 en tredel av omsetningen gjennom bil- og båtbutikker i Oslo.

Tabell 16: Omsetningsendring i prosent 2017 i byområdet Groruddalen (Kilde: SSB/IBA)

Bransjeområder	Bjerke	Grorud	Stovner	Alna	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	9,4	4,5	12,2	1,4	6,1
Spesialbutikker mat og drikke	-1,5	2,0	22,2	3,2	8,5
Bekledningsbutikker	2,2	-3,0	14,6	4,7	6,1
Helse- og velværebutikker	9,6	3,9	9,6	38,3	20,6
Gullsmeder, urmakere og optikere	27,0	...	6,1	5,5	11,1
Sport- og fritidsbutikker	13,2	...	46,5	-2,6	-0,4
Bokhandlere	17,6	...	13,9	-10,4	4,1
Interiørbutikker	-13,6	24,4	14,3	-1,8	-1,2
Multivarebutikker	1,8	0,8	44,4	2,5	5,4
Hus- og hagebutikker	5,8	16,6	27,6	8,5	10,2
Elektrobutikker	-30,6	14,4	17,8	22,4	20,8
Sum butikkhandel	6,6	5,9	16,7	4,1	6,1
Bil- og båtbutikker	-0,6	37,1	1,5	10,9	14,2
Serveringsbedrifter	11,6	64,1	78,2	0,3	20,0

Innen butikkhandelen var det bransjegruppen Elektrobutikker som hadde sterkest vekst i omsetningen med 20,8 prosent som et gjennomsnitt for byområdet. Helse- og velværebutikkene hadde tilsvarende høy omsetningsvekst målt i prosent. Hus- og hagebutikkene hadde 14,2 prosent av

butikkomsetningen i Groruddalen og øket omsetningen med 10,2 prosent. Der hvor omsetningsutviklingen for butikkene i Groruddalen ikke var like god, var for Interiørbutikkene hvor det var en nedgang i omsetningen på 1,2 prosent. Interiørbutikkene som domineres av møbelbutikker, var den av bransjegruppene innen butikkhandelen som hadde størst omsetningsandel med 24,3 prosent av butikkomsetningen i byområdet i 2017. Det var også en mindre nedgang i omsetningen i 2017 for butikkene i byområdet innen bransjeområdet sport og fritid.

Ut fra statistikken over omsetningsutviklingen i bydelene fremgår at butikkene i bydel Stovner har hatt sterk omsetningsvekst målt i prosent. For butikkhandelen var omsetningsveksten på 16,7 prosent den klart største blant bydelene i Oslo. Spesielt gunstig har omsetningsutviklingen i bydel Stovner vært for mat- og drikkebutikkene, for bekledningsbutikkene og for hus- og hagebutikkene. I bydel Bjerke har stor omsetningsvekst for dagligvarebutikkene og for helse- og velværebutikkene bidratt sterkt til at veksten for butikkhandelen i bydelen ble 6,6 prosent i 2017.

I bydel Alna var det en sterk omsetningsvekst for elektrobutikkene og hus og hagebutikkene som først og fremst bidro til at bydelen oppnådde en vekst for butikkhandelen på linje med gjennomsnittet for Oslo. Interiørbutikkene hadde omsetningsnedgang i bydel Alna og dagligvarebutikkene hadde beskjedne vekst.

5.4 Byområdet «Oslo Syd»

Byområdet Oslo Syd omfatter bydelene Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand. I 2017 var det det gjennomsnittlige innbyggertall i byområdet 139 677, noe som tilsvarer 20,8 prosent av Oslos innbyggere. Butikkomsetningen i byområdet var 5 766 millioner kroner eksklusive merverdiavgift. Dette var 10,6 prosent av butikkomsetningen i Oslo i 2017.

Tabell 17: Omsetningsendring i prosent 2017 for byområdet «Oslo Syd» (Kilde: SSB/IBA)

Bransjeområder	Østensjø	Nordstrand	Søndre Nordstrand	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	-0,4	1,4	2,0	0,9
Spesialbutikker mat og drikke	1,9	9,1	2,6	5,0
Bekledningsbutikker	-1,5	5,9	-13,9	-1,7
Helse- og velværebutikker	4,2	5,1	1,8	4,1
Gullsmeder, urmakere og optikere	1,1	31,4	5,9	10,8
Sport- og fritidsbutikker	13,6	1,5	...	7,7
Bokhandlere	-0,8	34,4	...	25,7
Interiørbutikker	22,0	15,1	25,6	19,5
Multivarebutikker	-0,3	5,9	1,9	2,9
Hus- og hagebutikker	0,4	6,7	14,5	3,8
Elektrobutikker	12,6	-5,2	...	-10,0
Sum butikkhandel	1,7	4,1	0,8	2,4
Bil- og båtbutikker	9,6	-0,1	5,1	4,6
Serveringsbedrifter	9,9	17,0	11,9	13,7

Butikkhandelen i byområdet Oslo Syd hadde øket med 2,4 prosent i 2017. Dette var laveste vekst blant Oslos byområder. Ettersom 58 prosent av butikkomsetningen i byområdet var omsetning

gjennom dagligvarebutikker og kiosker, var omsetningsveksten på kun 0,9 prosent for denne bransjegruppe svært bestemmende for den lave omsetningsvekst for byområdets butikkhandel. De bransjegrupper som sterkest bidro til omsetningsvekst for butikkhandelen i byområdet var interiørbutikkene, helse- og velværebbutikkene og spesialbutikker inne mat og drikke. De butikker som i tillegg til dagligvarebutikkene og kioskene trakk ned gjennomsnittsveksten for butikkhandelen, var bekledningsbutikkene som hadde en omsetningsnedgang på 1,7 prosent.

Bydel Søndre Nordstrand hadde den svakeste utviklingen for butikkhandelen i Oslo med en omsetningsvekst på kun 0,8 prosent. Bydel Østensjø var nest svakest i omsetningsutvikling med en vekst på 1,7 prosent. I bydel Østensjø var det interiørbutikkene og helse- og velværebbutikkene som kunne vise til den mest positive omsetningsutvikling i 2017. For den store omsetningsgruppe som dagligvarebutikker og kiosker representerer i bydelen, var det en omsetningsnedgang på 0,5 prosent. Videre var det 1,5 prosent nedgang i omsetningen for bekledningsbutikkene i bydel Østensjø.

I bydel Nordstrand var omsetningsutviklingen for butikkhandelen på linje med gjennomsnittet for Oslo. Av bransjegrupper som bidro mest til å oppnå tilfredsstillende vekst for butikkhandelen i bydel Nordstrand, kan nevnes spesialbutikker innen mat og drikke, bekledningsbutikker, helse- og velværebbutikker og interiørbutikker. Butikkene i bransjegruppen dagligvarebutikker og kiosker hadde en gjennomsnittlig omsetningsvekst på kun 1,4 prosent og bidro sterkest til å redusere størrelsen på omsetningsveksten for butikkhandelen.

I bydel Søndre Nordstrand er det få faghandelsbutikker og en beskjeden omsetning, noe som vises gjennom en dekningsgrad for faghandelen på 20,8. For bransjegruppene var det en vekst i omsetningen for dagligvarebutikkene og kioskene med 2,0 prosent som bidro mest til den beskjedne vekst for bydelens butikkhandel. Nedgangen i omsetningen på 13,9 prosent for bekledningsbutikkene ga størst negativt utslag for butikkhandelens vekst.

5.5 Oslo Sentrum, Oslo Indre by og Oslo Ytre by

Oslo Sentrum er i hovedsak et område som er begrenset til å være innenfor ring 1. Det er verdt å merke seg at Aker Brygge ikke er en del av Oslo Sentrum, men inngår i bydel Frogner. Som det fremgår av bydelskartet på side 9, går grensen for bydel St.Hanshaugen helt ned til Stortorvet. Butikkene i Glasmagasinet er således ikke en del av byområdet Oslo Sentrum. Omsetningen innen butikkhandelen i Oslo Sentrum var 9 051 millioner kroner eksklusive merverdiavgift i 2017. Dette var 16,6 prosent av butikkomsetningen i Oslo.

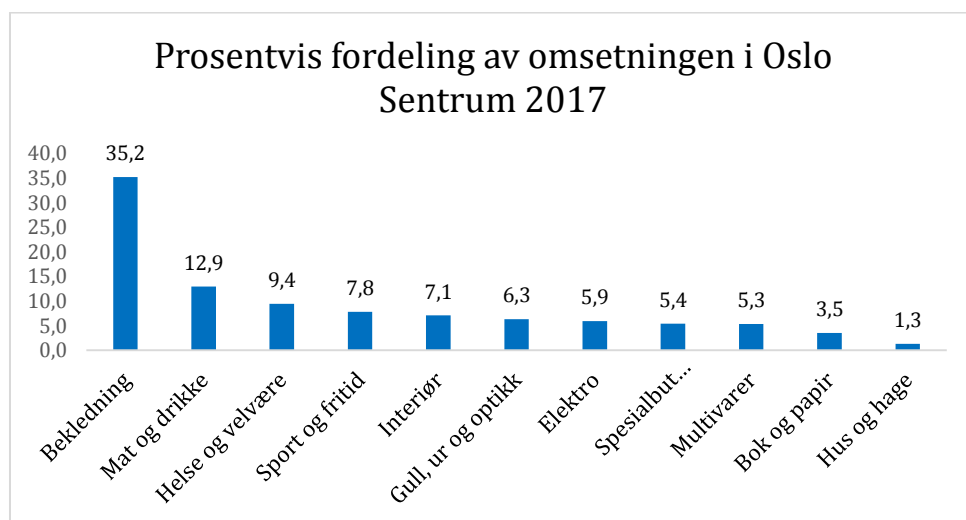
Oslo Indre by er definert som byområdet Oslo Sentrum og de 5 bydelene som omkranser dette byområdet og som er benevnt Indre by eksklusive Sentrum. Indre by hadde i 2017 gjennomsnittlig 251 958 innbyggere. Butikkene definert som butikkhandel omsatte for 28,5 milliarder kroner eksklusive merverdiavgift i 2017. Dette tilsvarte et gjennomsnitt pr innbygger på kr 113 136 og en dekningsgrad på 144,8.

Oslo Ytre by er definert som summen av de 3 byområder med 10 bydeler som geografisk ligger utenfor Indre by. Ytre by hadde i gjennomsnitt 413 255 innbyggere og en butikkomsetning på i underkant av 26 milliarder kroner. Dette tilsvarte et gjennomsnitt pr innbygger på kr 62 860 og en dekningsgrad på 78,4.

Tabell 18: Omsetningsendring i prosent i 2017 i Oslo Sentrum, Indre by og Ytre by (Kilde: SSB/IBA)

Bransjeområder	Oslo Sentrum	Oslo Indre by	Oslo Ytre by
Dagligvarebutikker og kiosker	0,9	4,4	3,0
Spesialbutikker mat og drikke	0,1	3,6	6,3
Bekledningsbutikker	2,5	2,8	0,1
Helse- og velværebutikker	9,0	8,3	9,7
Gullsmeder, urmakere og optikere	9,9	5,2	5,5
Sport- og fritidsbutikker	8,0	7,1	4,5
Bokhandlere	-5,7	-1,2	-1,4
Interiørbutikker	11,5	6,7	0,6
Multivarebutikker	1,5	-1,2	3,7
Hus- og hagebutikker	0,1	2,9	8,3
Elektrobutikker	0,8	-0,4	15,1
Sum butikkhandel	3,7	4,1	4,3
Bil- og båtbutikker	19,7	5,0	20,3
Serveringsbedrifter	5,5	7,9	12,6

Omsetningen for butikkhandelen i Oslo Sentrum økte med 3,7 prosent i 2017. Til sammenligning var gjennomsnittet for Oslo 3,7 prosent. Som vist i tabell 18, var det store variasjoner i utviklingen for bransjegruppene beregnet i prosent, og det vil også være til dels store variasjoner innen bransjegruppene, dvs. mellom bransjer/salgskanaler i gruppene.

Figur 7

Kilde: SSB/IBA

Figur 7 viser omsetningsandeler i Sentrum 2017 for de 11 bransjegrupper hvor omsetningsutviklingen i prosent er vist i tabell 18. Bekledningsbutikkene (klesbutikker, skobutikker og lærværebutikker) er desidert størst i omsetning blant butikkene i Oslo Sentrum. Med en gjennomsnittlig vekst i sentrumsomsetningen i 2017 på 2,5 prosent er disse butikkene i stor grad med på å bestemme størrelsen på omsetningsveksten for sentrumshandelen. Bransjegruppen hus og hage som i Oslo Sentrum hovedsakelig er blomsterforretninger, hadde kun 1,3 prosent av sentrumshandelen. Omsetningsendringen på 0,1 prosent betyr derfor relativt lite ved beregning av sentrumshandelens omsetningsutvikling.

De bransjegrupper som i 2017 i sterkest grad bidro til en tilfredsstillende prosentvis vekst i omsetningen for sentrumshandelen i Oslo, var butikker i bransjegruppene Interiørbutikker, helse- og velværebutikker, sport- og fritidsbutikker og gruppen gullsmeder/urmakere/optikere. Ettersom bekledningsbutikkene hadde en omsetningsvekst som var bedre enn gjennomsnittet for Oslo og langt bedre enn gjennomsnittet for Norge, må omsetningsveksten på 2,5 prosent for butikkene i Sentrum ses på som tilfredsstillende.

Bransjegruppene innen butikkhandelen i Oslo Sentrum som ikke hadde en tilfredsstillende omsetningsutvikling i 2017, var bokhandlerne, mat- og drikkebutikkene og hus- og hagebutikkene.

Figur 8

Kilde: SSB/IBA

Figur 8 viser hvilke andeler butikkene inndelt i bransjegrupper, har av den totale omsetning i disse bransjegrupper i Oslo i 2017. Gruppen gullsmeder, urmaker og optikere har en meget stor andel av byens omsetning. Den gode omsetningsvekst for denne gruppe i 2017, betyr styrket markedskraft. Tap av omsetningen for bokhandlerne førte til en svekket posisjon for denne sentrale bransjegruppe for sentrumshandelen.

Omsetningsutviklingen for butikkene i Indre by og Ytre by slik de er vist i tabell 18, forteller at butikkene i bransjegruppene bekledningsbutikker, sport- og fritidsbutikker og interiørbutikker har en klart bedre utvikling enn butikkene lokalisert i Ytre by. For elektrobutikker, hus- og hagebutikker, multivarebutikker har omsetningsutviklingen vært klart best for butikkene i Ytre by. Dette er jo butikker som gjerne betegnes som tyngre faghandel og hvor kundene ved innkjøp i stor grad er avhengig av tilgjengelighet med bil.

Vedlegg: Handelen i Oslos bydeler og byområder

Som vedlegg i rapporten vil vi vise tabeller for omsetning i bydeler og i byområdene 2017. Alle tall er avrundet til millioner kroner eksklusive merverdiavgift. Prikkinger i tabellene betyr at det er færre enn 3 aktive virksomheter i området.

Omsetning 2017 i millioner kroner - Bydeler i byområdet "Indre by ekskl Sentrum"						
Bransjeområder	Gamle Oslo	Grüner-løkka	Sagene	St.Hans-haugen	Frogner	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	1 777	1 854	1 697	1 340	2 192	8 859
Spesialbutikker mat og drikke	175	181	283	196	606	1 441
Bekledningsbutikker	54	189	560	309	1 284	2 396
Helse- og velværebutikker	127	223	296	216	493	1 355
Gullsmeder, urmakere og optikere	34	26	96	60	228	444
Sport- og fritidsbutikker	35	148	351	612	468	1 612
Bokhandlere	12	19	49	97	69	245
Interiørbutikker	99	89	118	185	607	1 098
Multivarebutikker	54	75	164	78	373	744
Hus- og hagebutikker	77	80	134	80	183	554
Elektrobutikker	26	53	248	223	156	706
Sum butikkhandel	2 469	2 936	3 996	3 395	6 658	19 454
Bil- og båtbutikker	3 069	1 873	199	161	284	5 587
Serveringsbedrifter	993	1 265	518	1 578	3 316	7 670

Kilde: SSB/IBA

Omsetning 2017 i millioner kroner - Bydeler i byområdet "Oslo Vest/nord"				
Bransjeområder	Ullern	Vestre Aker	Nordre Aker	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	1 265	1 209	1 282	3 755
Spesialbutikker mat og drikke	336	173	114	624
Bekledningsbutikker	496	44	49	589
Helse- og velværebutikker	181	141	128	451
Gullsmeder, urmakere og optikere	69	20	...	95
Sport- og fritidsbutikker	246	93	95	434
Bokhandlere	...	29	107	166
Interiørbutikker	692	106	24	822
Multivarebutikker	89	35	40	164
Hus- og hagebutikker	593	122	160	875
Elektrobutikker	338	...	413	752
Sum butikkhandel	4 338	1 970	2 412	8 727
Bil- og båtbutikker	5 977	301	939	7 218
Serveringsbedrifter	208	172	428	808

Omsetning 2017 i millioner kroner - Bydeler i byområdet "Groruddalen"					
Bransjeområder	Bjerke	Grorud	Stovner	Alna	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	800	655	685	1 124	3 264
Spesialbutikker mat og drikke	104	65	209	165	543
Bekledningsbutikker	162	10	127	198	496
Helse- og velværebutikker	113	87	113	287	599
Gullsmeder, urmakere og optikere	27	...	32	25	88
Sport- og fritidsbutikker	27	...	19	441	483
Bokhandlere	...	...	11	...	45
Interiørbutikker	26	46	80	2 640	2 791
Multivarebutikker	685	...	70	582	726
Hus- og hagebutikker	209	60	173	1 181	1 629
Elektrobutikker	10	29	30	740	809
Sum butikkhandel	1 541	991	1 549	7 401	11 482
Bil- og båtbutikker	1 993	2 497	378	2 422	7 290
Serveringsbedrifter	151	109	94	246	600

Kilde: SSB/IBA

Omsetning 2017 i millioner kroner - Bydeler i byområdet "Oslo Syd"				
Bransjeområder	Østensjø	Nordstrand	Søndre Nordstrand	Sum byområdet
Dagligvarebutikker og kiosker	1 263	1 325	755	3 344
Spesialbutikker mat og drikke	106	130	66	303
Bekledningsbutikker	201	210	109	521
Helse- og velværebutikker	190	175	91	456
Gullsmeder, urmakere og optikere	40	30	17	87
Sport- og fritidsbutikker	66	54	...	124
Bokhandlere	24	31	...	67
Interiørbutikker	140	101	19	260
Multivarebutikker	81	98	28	207
Hus- og hagebutikker	195	108	37	340
Elektrobutikker	20	32	...	57
Sum butikkhandel	2 326	2 295	1 145	5 766
Bil- og båtbutikker	985	953	231	2 169
Serveringsbedrifter	146	230	83	459

Kilde: SSB/IBA

Omsetning 2017 i millioner kroner - Oslo Sentrum, Indre by og Ytre by			
Bransjeområder	Oslo Sentrum	Oslo Indre by	Oslo Ytre by
Dagligvarebutikker og kiosker	1 165	10 024	10 363
Spesialbutikker mat og drikke	484	1 925	1 470
Bekledningsbutikker	3 185	5 581	1 606
Helse- og velværebutikker	853	2 209	1 506
Gullmeder, urmakere og optikere	567	1 010	270
Sport- og fritidsbutikker	706	2 318	1 050
Bokhandlere	319	564	279
Interiørbutikker	638	1 736	3 874
Multivarebutikker	479	1 222	1 097
Hus- og hagebutikker	118	672	2 844
Elektrobutikker	537	1 243	1 618
Sum butikkhandel	9 051	28 506	25 976
Bil- og båtbutikker	19	5 607	16 677
Serveringsbedrifter	3 370	11 040	1 867

Kilde: SSB/IBA